

PRELOM

Izhaja vsak četrtek
Naročnina letno Din 40.—
polletno Din 20.—

Uredništvo in uprava:
Kolodvorska ulica št. 8
v Ljubljani

Telefon št. 3770
Pošt. ček. račun št. 10499

Stane Vidmar:

Če se dvigne zastor — prekmalu

Čakamo v političnem gledališču na pričetek predstave, za katero so nam obetali vse polno novosti in privlačnosti. Kot gledalci čakamo na pričetek. Najprej smo slišali nekako pritajeno uglasje instrumentov političnega orkestra. Kmalu je to uglasje oživel in postajalo vsak trenutek hrupnejše. Sedaj pa čujemo že trobente in pozavne v vseh mogočih disonancah. Malo nestrpno čakamo, da stopi k pultu kapelnik, potrka s svojo taktirko in spremeni ta kaos glasov v krepke mogočne harmonije. Toda zgodilo se je nepričakovano in menda nehoti, da so dvignili zastor politične pozornice prekmalu, predno je stopil dirigent k pultu. In strmeče ljudstvo je zagledalo na odru še nepripravljene artiste, vežbojoče svoje »smrtne skoke« in druge vratolomnosti. Zagledalo jih je skoro nage, brez sijajnih kostumov in primernega olepšanja nečednih obrazov. In kar je najhujše, manjkale so celo kulise in pregrinjala, tako, da so bile vidne ljudstvu vse sleparije in triki teh umetnikov v kozolcih in prevratih. Akrobati so prekasno zapazili, kaj se je zgodilo. Nič ne pomagajo, če bežijo sedaj za kulise, če stopi sedaj kapelnik k pultu, če se pokaže drug prizor, ko se zastor zopet dvigne.

Iluzija je šla k vragu in vkljub sijajnim kulisam, lepim kostumom in maskam, v katerih stopajo akrobati znova na oder, vkljub podpori zanosne koračnice v orkestru, ni več navdušenja v ljudeh za umetnost akrobatov. Ljudem je pred očmi prejšnja slika, ko so videli vse te pravljene figure le kot navadne gole ljudi in njihove umetnosti kot zmes spretnosti in prevare. Karkoli pokažejo sedaj, naj bo še tako vratolomno, vse gledajo ljudje maloverno. Predstava je bila pokvarjena v začetku, pa se ne dá več popraviti. Takšno predstavo smo doživeli in jo doživljamo v zadnjih mesecih v našem političnem življenju. Vse je kazalo, da bo predstava lepa in dobra, pa ti gre neka neroda na odru in prekmalu dvignje zastor.

V politično areno tišče stari matadorji in z njimi vsi stari oprode. Vsak dan ostreje stopa na dan grda strast in politično sovraštvo. Stari zagrizenci se hočejo zopet polastiti vsega javnega življenja. Vse izkušnje zadnjih let so zaman, stara miselnost sili v ospredje.

In v skladu s staro miselnostjo gredo, kakor je videti, tudi sedanje politične kombinacije, gredo »smrti skoki« in prevrati političnih veljakov. Kaj načela, kaj programi, kaj ljudstvo in njegove težnje in zahteve — moč, oblast, stolčki in koriga, to je pesem, to je himna staromiselnih veljakov. In izgleda, da tonejo v navalu teh oblastilskih tisti tisti politiki, ki so hoteli kreniti na nova zdrava pota. Pokvarjeni ljudje so bolj nesramni in silni, pa groze prevladati dobre in poštene. Kajti oni so silno elastični in brez predsodkov. Znaajo se znajti v vsaki situaciji in se ji prilagoditi. Če so včeraj še drugače mislili, jih to danes nič ne moti.

Saj vendar to ni tako važno. Važni so mandati, važni so stolčki, važna je oblast. Da bo pa to naše dobro slovensko ljudstvo ostalo tudi še naprej »disciplinirano« in »udano«, o tem veljaki nič ne dvomijo.

Bog ve, če gospoda ne dela računa brez krčmarja. Naše ljudstvo je res potrepljivo, žal preveč, toda vsaka stvar ima svoje meje. Igra z narodom je prepovedana, smo rekli pred meseci, in gorje takim igralcem, ker jih bo zadela narodova jeza.

Gospoda politiki, ki začenjate zopet svojo staro igro, premislite kaj delate,

predno bo prepozno. Ljudstvo je sito mešarenja in spletkarjenja, ono hoče resnega dela, hoče, da se njegove zahteve in želje trdno in odločno branijo in izvedejo. Pa še nekaj hoče naše ljudstvo. Zahteva pravico, da samo odloča v vseh važnih zadevah, da samo odloča tudi o tem, s kom se bo vezalo in s kom se ne bo vezalo, ono hoče samo odločati tudi glede kandidatov in odklanja komando vaših generalštabov. Ljudstvo odklanja komando klik, odklanja stare metode in povratek starih strankarskih razprtij in sovraštev, ljudstvo zahteva združenje vseh poštenih Slovencev v enotne fronte, ne pa cepljenje in prodajanje narodnih sil.

Mi bojovníki smo vodili osvobodilno borbo za to, da pripravimo pogoje za politični prepod, da odstranimo najhujše ovire in napote temu prepodu. Nas pri tem ni vodila želja po mandatih in stolčkih. Mi smo na vse take ponudbe vedno odgovarjali, da zahtevamo popolno preobrazbo celega sistema, ne pa samo izmene par oseb. Zahtevali pa smo tudi, da narod sam odloči, če in kdo naj zasede važna mesta. Zato nas ni nikdar motila vaba z ene strani in grožnja z druge, mi smo šli in bomo šli svojo pot, katere cilj je prepod in očiščenje vsega našega javnega življenja. Podpirali bomo vedno le to, kar smatramo za dobro, kar je resnično v korist naroda in države.

Takšnega izida sedanje politične borbe pa ne želimo našemu narodu in tudi naši državi ne, ker je jasno, da bi takšna skupščina šla v bodoče mimo in preko glavnih vprašanj naše države in bi pustila ta, najtežja vprašanja nerešena ali pa le polovičarsko rešena v nesrečo države in njenih državljanov.

Kdor teh vprašanj ne vidi ali jih zanika, ni ne sposoben in ne vreden, da igra kakoršno koli vlogo v javnem življenju. In politik, ki misli, da je resno delo in ustvarjanje mogoče brez temeljitega odgovora na vprašanja o ureditvi države in državne uprave, da bo z njo zadovoljna velika večina Hrvatov, Slovencev in Srbov, tak politik hodi z zavezanimi očmi po svetu in bo prej ali slej zadel z glavo ob drevo. Morda je tudi tukaj priljubljeno tisto znamenito odlaganje, odvijanje rešitve, kajti če človek ne ve, kako bi in kaj bi, pač rad odločitev odrine. Toda takole se lahko igrajo politiki, narod pa nima več razumevanja za to igranje in hoče že enkrat red in odločitev. Vse naše življenje je pod vtisom tega nerešenega vprašanja nekako negotovo in stisnjeno. Problemi se kopičijo, pa ni rešitve, ker je nerešeno glavno vprašanje. Zato je že skrajni čas, da prične te reševanje odločno in pogumno, če ste možje na svojih mestih. Če pa nimate poguma in sposobnosti za reševanje teh velikih nalog, če ste premajhni in je preozko vaše obzorje, pa Bog z vami. Naj vas zamenjajo pogumnejši in sposobnejši. Brez vrednosti so vse vaše kombinacije, ki gredo le za mandate, za oblast, za stolčke. Program in načela, ki jih hočete zastopati, povejte, in sicer jasno in iskreno. Narod naj pa izbere najboljši program in načela, ter naj odloči, kdo bo ta načela najboljšje zastopal. Naj narod odloči svobodno, komu gre vera, komu nevera. Kajti za novo dobo, za novo vstajenje je treba celih mož, takih, ki so prebrodili dobo zmot in zablod nedotaknjeni in nezlomljivi ter ohranili svoj čist, srce polno poguma, vere in čuta pravičnosti in odgovornosti.

Konec naj bo že vendar dobe nezrelega tavanja, krenimo že enkrat ravno na pot načel in programov, pa brez ozira na trenutne uspehe in število mandatov.

Gospodarski ukrepi vlade

Na Svečnico je vlada sklenila štiri nove uredbe gospodarskega značaja, ki jih je isti večer naznanil gospod Jevtić v radiju. Rekel je, da je mednarodni položaj Jugoslavije zdaj tak, da dovoljuje reševanje najvažnejših notranjih problemov, t. j. gospodarskih, finančnih in socialnih vprašanj. Dve trdoti davčnih zakonov sta že omiljeni: izšla so tolmačenja glede znanega § 7 davčne novele iz leta 1934, ki določa minimalno davčno osnovo na podlagi vnanjih znakov, ter glede računskih taks. V tem smislu se bo še nadaljevalo, kakor bi se dalo sklepati iz govora gosp. Jevtića. Le-ta nam je nato razodel, da je vlada izdelala cel načrt, ki se bo po njem oživljalo gospodarstvo. V smislu tega načrta se je izvršila koncentracija državnih in poldržavnih denarnih zavodov, nadalje znižanje obrestne mere Narodne banke, nato maksimiranje obrestne mere sploh, zdaj pa prihaja vlada z uredbo o finansiranju velikih javnih del v svrhu oživljenja narodnega gospodarstva, pobijanja brezposelnosti in pospeševanja tujkega prometa. Zgradile se bodo velike mednarodne ceste ter ceste, ki bodo spajale gospodarska središča države s Primorjem, nadalje železniške proge, ki se bo z njimi izpopolnila obstoječa železniška mreža, ter take, ki bodo spajale doslej nepovezane kraje s to mrežo. To bo stalo milijardo dinarjev in bo trajalo dve leti. Denar se bo dobil z izdajo srednjeročnih državnih obveznic, ki se bodo deloma prodale v inozemstvu, deloma pa doma, kjer bodo koncentrirane državne in poldržavne banke jamčile za uspeh emisije. — Nadalje pravi gospod Jevtić, da skuša vlada kmetu omogočiti plačevanje dolgov s tem, da skrbi za ugodnejše gospodarske razmere. K temu pride še olajšanje davčnega bremena kmeta, kakor tudi olajševanje plačila dolgov in obresti. Tudi glede teh dveh programnih točk sta sklenjeni uredbi. Gospod Jevtić je ponovno poudaril, da gre vlada z duhom časa in da z največjim realizmom rešuje pereče probleme.

Sprememba uredbe o zaščiti kmetov dovoljuje kmetom moratorij do 1. septembra t. l. Obresti napram denarnim zavodom se zmanjšajo od 6% na 4½%, napram zasebnikom pa od 3½% na 1%. Terjatve, ki jih imajo zadrage ali zadrage zveze napram kmetom, ne spadajo pod zaščito. Razen tega obsega uredba še določila glede izmenjave menic, ki so očitno le fiskalnega značaja. Gosp. dr. Janković, kmetijski minister, je v svoji izjavi novinarjem priznal, da ti ukrepi šele dajejo vladi možnost pravilnega reševanja problema, da pa nikakor ne pomenjajo take rešitve. Vlada bo morala skrbeti za to, da odpravi »škarje«, t. j. nesorazmerje med cenami kmetijskih pridelkov in industrijskih pro-

Zvesti svojim načelom, govorjenim in tiskanim besedam napovedujemo neizprosno boj vsem tistim, ki bi se drznili barantati in vadljati za kožo našega ljudstva!

Tovariš, poravnaj naročnino!

Prosimo vas, tovariši, da nam čimprej nakazate naročnino za leto 1935. Naj ima vsak plačano naročnino vsaj za četrt leta naprej.

Za mudnike, ki so v zaostanku še od preteklega leta, prosimo, da se naši prošnjiki čimprej odzovejo.

Vsak član »Boja«, se mora zavedati potrebe po lastnem glasilu! »Prelom« pa se mora vzdrževati samo z naročnino, in tega naj se vsakdo zaveda.

Zavedni bojovník! Tvoje geslo naj bo, da moraš pridobiti letos vsaj enega novega naročnika.

Uprava.

izvodov. Obeta se nam torej aktivna in smotrna gospodarska politika, za sprovajanje take politike pa je potreben kmetijski moratorij. — Z ozirom na dejstvo, da zaščiteni kmetijski dolгови znašajo okrog 7 milijard dinarjev, je ta moratorij zelo pomemben za vse gospodarstvo.

Vse preostale tri uredbe spadajo v resor finančnega ministra in glede njih je gospod dr. Stojadinović dal obširno izjavo. Uredba o reguliranju davčnih razlik je izdana radi neprestanih in množičnih pritožb s strani kmetov v onih krajih, kjer še ni določen katastralni čisti donos in kjer se je zemljarina pobirala v približni višini. Po dosedanjem zakonitem stanju se je kmetu za vsa leta nazaj zaračunala ali povrnila razlika, ki se je pokazala, ko se je čisti katastrski donos ugotovil. Predmetna uredba določa, da se ta razlika od kmetov ne bo zahtevala, če bo le-ta v njegovo škodo, da se mu pa vpiše v dobro, če bi bila v njegovo korist. Do dokončne ugotovitve katastrskega čistega donosa bomo morali še čakati kakih 8 let. S to uredbo pa je država že zdaj podarila dotičnim kmetom 50 milijonov dinarjev.

Uredba o olajšanju zemljarine za leto 1935 določa v glavnem, da znaša zemljarina tudi letos 10% od kat. čistega donosa (mesto 12%, kakor je bilo prvotno določeno) in da se vrh tega zmanjša osnova, t. j. kat. čisti donos, pri njivah in pri vinogradih, na kamenitih tleh, ki tvorijo glavni vir dohodka kmeta, za 20%.

Uredba o finansiranju velikih javnih del vsebuje podrobnosti glede načina, kako se bodo našla sredstva v znesku ene milijarde dinarjev za zgraditev predvidenih cest in železnic.

Te uredbe so v naši javnosti vzbudile precej pozornosti, ker so proti dosedanjim navadi vendar zaorale nekoliko globlje kot ukrepi prejšnjih vlad. Znižanje zemljarine je važno vprašanje, ki bi se lahko smatralo za osrednje vprašanje naše finančne in tudi agrarne politike. Zato je razveseljivo, da se je vlada lotila tega vprašanja, in škoda, zakaj se to ni zgodilo že davno prej. Vprašanje kmetijskih dolgov po tej uredbi še ni seveda rešeno in moratorij do jeseni je tudi le začasen obliž na rane našega gospodarstva. Kmetu je trenutno spet podaljšano življenje na račun njegovih upnikov in če smo razpoloženi sprejeti tolažbo, jo lahko najdemo v izjavi gosp. dr. Jankovića, ki pravi, da hoče ta ukrep le omogočiti, da se vprašanje ureditve kmetijskih dolgov začne reševati na pozitivni bazi in na taki koncepciji, ki to vprašanje veže na splošno stanje kmetijskega gospodarstva. Upati je torej, da bodo besedam sledila dejanja. Uredba glede finansiranja javnih del je res odločno dejanje, ki ga pozdravljamo. Način finansiranja je realen in zdrav, pogrešamo le določbo, da se morajo obveznice v vsaki količini po ugodnih pogojih vsak čas eskontirati s strani Narodne banke, in enak sklep uprave Narodne banke. Glede izvedbe teh del pa imamo prav posebne želje. Predvsem bi morale od njih biti izključene prav vse one inozemske družbe, glede katerih je dokazano, da so nas oškodovale za ogromen znesek, ki pa menda kljub vladni deklaraciji in obljubljeni borbi zoper korupcijo še vedno plodonosno delujejo. Nadalje bi bilo skrbeti za to, da se pri tem zaposle izključno domača podjetja, ker so tem nalogam v vsakem oziru dorašila, tudi v finančnem oziru, kjer je zdaj problem rešen, in kjer bi bila domača podjetja tudi pri dosedanjih javnih delih vsaj toliko sposobna, pa mnogo cenejša, kakor so bila tuja podjetja. Končno mislimo, da smemo iz besed gospoda Jevtića sklepati, da prideta končno vendar na vrsto zveza Slovenije z morjem potom železnice in potom boljše ceste. Ti dve komunikaciji bi bili za ves zapad države, zlasti pa za Slovenijo in za vse Primorje, kakor smo že ponovno povdarjali, ogromne važnosti. Ker govori gospod Jevtić o tem, da se bodo izvršila v svrhu oživljenja narodnega gospodarstva, pobijanja brezposelnosti in povzdige tujkega prometa, ter nadalje govori o zvezi gospodarskih središč z morjem, izražamo upanje, da ne bomo spet razočarani, kakor smo v tej stvari bili že tolikokrat.

Upamo torej najbolje. Vse one, ki so dobre volje in imajo možnost, vplivati na tok dogodkov, pa prosimo, da dobro odpro oči in store svojo dolžnost. Hudo bi bilo, ako bi Prečeren spet imel prav, s tistimi besedami, ko pravi, da smo narod »kriv tol'kanj zamude«.

Kakor zid . . .

»Boj« je pod ognjem, pod navzkrižnim ognjem priprav pred glavnim navalom. »Boj« pa je miren, ker ne prihaja ta ogenj iz pravih topovskih žrel, ampak so to pihavniki, ki bljujejo blato. »Boj« se ne umakne niti pred pravim topovskim ognjem, ki mu sicer lahko zaseka vrzeli v vrste, ne more pa temu zidu omajati temeljev: kako naj bi se umaknil pred pihavniki, ko ima pa v sebi vojaške vrline?

Še nam brne v ušesih modre besede nekega vplivnega politika, ki se je izrazil o »Boju« sledeče: »Škoda bi bilo »Boja«, če bi se že danes vdinjal v politiko in se umazal s tem političnim blatom. Bolje bi bilo, da stoji še nekaj časa ob strani.« — »Boj« ni trenil do danes niti z mezinem v pogledu predstojenčih volitev, a vendar je že pričelo škropiti volivno blato nanj. Ena politična plat nas po eni strani hvali, povzdiguje posamezne naše kretnje, v isti sapi pa nas zopet napada. Glasila druge politične barve pišejo zopet o »klero-bojevnikih«, o nezvestobi »koruznega zakona«, o gadih, na prsih zgojenih — in vseh podobnih čednostih. Rekli smo, da je to bljuvanje šele v početnem štadiju, to je šele artilerijska priprava: politični ljudje so izgubili glavo, še preden se je razvnela prava volivna borba. In kako se obmetavajo z blatom in gnili majci med seboj, še preden so razvrstili svoje bojne sile! Da se mora človek res »od srca« veseliti teh blaženih časov, ki se nam obetajo po dolgem premoru.

Mi smo popolnoma mirni, toda pripravljeni sprejeti borbo, ako mu jo kdo vsili. Ne bomo pa sledili nečednim zgledom borbe naših nasprotnikov, ker smo nov rod, nov pojav, ki oznanja nove metode in novo življenje. Napram vraštvu ljubezen in zatajevanje, napram tatvini poštenje, napram laži resnico, napram hinavščini iskrenost; mlačnost zdravimo z borbenostjo, ovadustvo z bičem, staro miselnost prešinjamo s svežim duhom, stari okosteneli korupciji gradimo nasproti jako fronto poštenjakov.

Javnost se čudi naši ravnodušnosti in ljudje nas sprašujejo kako da kar molčimo na vse napade. Več razlogov je, da ne reagiramo po načinu starih metod. V naši skupnosti ima vsakdo možnost, da se uveljavlja v smislu načel, in da pove svoje mnenje; ako je to mnenje modro in pravilno, ga polno upoštevamo. Ne pustimo si pa seveda usiljevati slabega mnjenja. Dalje nas vodi pri presoji raznih kvarnih pojavov tudi modri pregovor, da gnil sad sam odpade, ni treba torej stresati debla. In se prav nič ne razburjamo ob rovarjenju raznih strahov te dežele Kranjske in pa ob grožnjah

»užaljenih« prišuhov. Mi vemo, da ti strahovi in žugarji niso od našega debla, ampak dobivajo od neke direktive, koncepte in seveda tudi primerna sredstva za svojo podtalno razdiralno akcijo. In tudi razumemo, da je vsega tega rovarjenja kriv le prešmentani strah nekaterih nervoznih politikov, ki bi za vsako ceno zlezli radi spet na površje. Saj mi jim za božjo voljo ne delamo nikakih ovir! Če vas ljudstvo želi, vas bo že poklicalo, izvolite počakati na poziv. »Boj« ne bo delal tu nikakih ovir, kogar ljudstvo pozove, tisti naj pride.

Tisti pa, ki nas obrekujejo in rovarijo proti nam, ne delajo vodstvu »Boja« nikakih posebnih preglavic. Kajti z njimi

Zasedanje banskega sveta

Ko pišemo to poročilo, še traja zasedanje, ki upamo, da je zadnje zasedanje banskega sveta v sedanji obliki in sestavi. Čudno je sploh, da ta imenovani zbor še ni razpuščen, ko je bila že razpuščena skupščina.

Naši dnevniki so se široko razpisali o razpravah v banskem svetu. Moramo priznati, da so gospodje člani tega sveta povedali marsikaj koristnega, marsikaj pametnega, da, tudi marsikaj trpkega; mnogo bridke resnice in kritike je bilo v njihovih besedah.

Če se banski svetniki v proračunski debati trudijo iztrgati za svoje srece čim več, če skušajo prepričati podbana, da so gotove dotacije prenizke, da so zahtevane nove davščine, trošarine in takse nemogoče, če se torej z resno voljo in požrtvovalnostjo borijo za korekturo proračuna, jim moramo priznati veliko porcijo dobre volje.

Kajti vedeti moramo, da je banski svet le posvetovalen organ bana, da torej nima ne pravice, ne možnosti kaj sklepati in odločati, da lahko torej štirinajst dni pridno razpravlja in predlaga, odločitev je le v rokah bana. Zato moramo priznati, da je v članih banskega sveta, tistih, ki se udeležujejo debat resno in ne morda le zato, da se potem poroča v listih, kaj je kdo govoril, mnogo dobre volje in resnosti.

Ob priliki razprav o kmetijstvu so govorili praktiki in pokazali jasno, kje kmeta čevlji žuli. Najzanimivejša je bila gotovo razprava pri poglavju socialne politike, kjer so gg. Golouh, dalje Tavčar, dr. Obersnel, zlasti pa Prepeluh razprav-

Oglašujte v »Prelomu«
in naročajte naš list, ker s tem podpirate dobro stvar!

Prijatelji »Preloma«, pridobivajte nove naročnike! Zahtevajte »Prelom« v vseh kavarnah, gostilnah, brivnicah i. t. d.

bo obračunalo članstvo in ljudstvo samo. O tem smo se prepričali preteklo nedeljo, ko smo bili na deželi in poslušali, kako je govorilo članstvo. Preveč je že zakoreninjen »Boj« v naši slovenski zemlji, da bi ga kar takole izrvala iz tal okrožnica kakega nergača. Kakor zid je, ki stoji na močnih temeljih in ga ne omaje niti vihar, ne bojni grom, kako šele bi ga izpodnesla blato volivne borbe!

Bližajo se burni časi, toda mirni smo in se nam prav nič ne mudi. Vsi znaki kažejo, da se bodo še enkrat spopadle za korita stare stranke, strašno se bodo obdelavale, se grizle in lasale. Zdi se nam pa, da bo ta njihov spopad — poslednji . . . In tudi ta poslednji spopad je bil še potreben, da se dostojno zaključi dolgotrajna doba strankarskega »raja« na zemlji.

POMENKI

MOČ PREGOVORA.

Franček je vroče krvi, Janček pa je filozof. Vsak dan hodita v najimenitnejšo mariborsko kavarno — saj veste, katera je. Franček — poprej goreč pristaš rajne JNS — je zadnje čase izgubil živce in nedavno je po izgubljenem taroku, ki mu jih je omajal še bolj, vzkliknil, zapčivši oči v kavarniški strop: »Vrag vzemi kvar-tanje in JNS, ne pri enem ne pri drugem ne več, kdaj te bodo nesli.« — Janček, hladnokrvni modrijan, pa reče, izpustivši dim iz pipe: »De mortuis nil nisi bene« (slovenski pomenijo te latinske besede: o mrtvih ne govori nič slabega).

»WER WEISS ETWAS?«

Po Ljubljani krožijo nekontrolirane vesti, da se »Jutro« pripravlja spremeniti v zvezi z novim političnim položajem svoje ime. Obrnili smo se na 1. ljubljanski avtorizirani defektivski biro, naj to stvar ugotovi. Le-ta je začel raziskovati to zadevo s pomočjo dresiranega psa in odkritje je bilo res čisto pasje: Detektivski biro namreč trdi, da ima »Jutro« že pripravljeno novo glavo, ki se bo glasila »Sončni mrk«.

CVETKE.

Pri agitaciji za senatorske volitve je naše takozv. »nacionalno« časopisje zopet pozabilo na vse dobre sklepe in v svoji nervoznosti padlo nazaj na stare prelepe strankarske besedne cvetke, kot na primer: »gorjačarji«, »povampirjena in podobno. Živela zveza kulturnih cvetk!

Naše vrle bralce bi opozorili, naj ponovno prečitajo naš podlistek v št. 7. našega lista iz lanskega leta, ki je naslovljen: »Radosti politične kandidature.«

FRANC-JOŽEFOVA GRENČICA.

V vsem vodilnem časopisju se dan na dan čitajo oglasi, ki na vse pretege hvallijo in v oblake povzdigujejo Franc-Jožefovo grenčico zoper lenivost črevesja. Te reklame prav diskretno spominjajo na stare avstrijske čase. Pa to ni važno. Čujemo, da po razpustu narodne skupščine mnogi zdravniki predpisujejo to cesarsko-kraljevo grenčico bivšim poslancem. Nekateri izmed njih pa povprašujejo po kakšni grenčici zoper lenivost možganov, toda zdravniki pravijo, da take grenčice še ni. Ako jo kdo pozna, naj jo sporoči olimpijskemu odboru za tekmovalne izranžiranih narodnih izvoljencev.

Želimo, da bi bil tak, kakršen mora biti, da bo stvoril resnične samouprave, ne pa karikature samouprav. V to »Pomozi Bog«!

Franklin Delan Roosevelt

Namenil sem se, da povem nekaj o Rooseveltovi gospodarski politiki, ki je nase osredotočila živahno zanimanje vsega sveta. Marsikateri so navdušeni za njegov način reševanja problemov, drugi spet vidijo v njem nevarnega in lahkomiselnega eksperimentatorja ali celo komunista. Tudi naše javno mnenje je bilo ob času prejšnje vlade enostransko poučevano o dogodkih v Združenih državah in z veliko naslado se je vselej poročalo, da je Roosevelt izpodletelo to in ono, da ni opravičil upov, ki so bili vanj stavljeni, itd. Očividno je bil namen te propagande, oslabiti glasove, ki so pozdravljali njegovo politiko in zahtevali slične ukrepe tudi pri nas.

Ne bom govoril o osebnosti Roosevelta, po imenu potomca holandskih kolonistov, o človeku močne volje, ki kljub težki telesni hibi — delni hromosti — izdrži vse napore zmagovite predsedniške kampanje in ki razgiblje ves 120 milijonski narod v toplo simpatijo zase in za svoje smernice. Simpatični, razumni obraz predsednika z vedrim, človekoljubnim pogledom, je postal simbol moderne Amerike; njegov prijazni nasmeh ni napravljen za fotografa, kakor mora to v Ameriki biti, temveč je odsev notranje uravnoteženosti in iz nje izvirajočega veselja do življenja in do koristnega dela.

Osebnost Franklina Delana Roosevelta izžareva globoko premišljene in doživljene ideje, ki izvirajo iz bogate življenjske in upravne izkušnje in iz tople ljubezni do svojega naroda in do sočloveka sploh. Njegova osebnost izžareva tudi fluid podjetnosti, srčnosti ter zaupanja v uspeh, ki je vselej upravičen, kadar sta volja in moč zadostna. Njegova volja je nadčloveška, saj je premagala hromost, izvirajočo še iz njegovih otroških let, njegova moč je neizčrpna, saj si je prisvojil tajnost velikega državnika Bismarcka, ki se je znal obdati z najposposobnejšimi med najboljšimi ter znal

izmed vseh nasvetov vselej najti najtehtnejšega, ki ga je s svojo energijo in bistrino znal tudi izvesti.

V Rooseveltu gori plamen navdušenja, ki se vname le v res velikih ljudeh. Ta plamen sveti ljudstvu v temo nesigurne bodočnosti, greje mu sedanje dni in zažge vse ovire k napredku. Ljudstvo začuti pravi ogenj resničnega preroka in mu z zaupanjem in pobožno sledi v trdnem prepričanju, da je ta ogenj prišel od Boga.

Silna osebnost Roosevelta lahko tudi nam, ki živimo v drugačnih razmerah, smo pa otroci iste dobe, pove marsikaj koristnega, kako naj si uredimo svoje življenje. Namen tega spisa je, da po svojih močeh prikažem duha, ki vnama in navdihuje Roosevelta in da dam pregled njegovih prvih ukrepov, ki izvirajo iz tega duha, nikakor pa nimam namena, opisovati razvoj ameriškega gospodarstva po njegovem prihodu v Belo hišo ali dajati kritiko njegovih ukrepov.

Vsem nam je še v živahnem spominu, kako je po popolnem polomu ameriškega gospodarstva iz leta 1929 predsednik Hoover plaval po razburkanem morju krize, kakor mornar brez krmila, kako se je lovil in kako se je končno vdal v božjo voljo, češ, gospodarstvo ima svoje naravne zakone, proti katerim se ne da ničesar napraviti; lastnost našega gospodarskega sistema je pač ta, da nastopijo od časa do časa krize, da gospodarski stroj po tem, ko je nekaj časa tekel z najvišjimi turami, za nekaj časa popusti in teče čisto počasi, dokler sčasoma ne jame spet vse bolj in bolj hiteti. Roosevelt se odločno postavi proti takemu načinu presojanja gospodarstva in pravi, da je gospodarstvo delo človeka, ki se lahko zmoti, in da ni le njegova pravica, temveč tudi njegova dolžnost, da svoje napake in zmote popravi, če jih uvidi.

Kaj je naloga države? Na to temeljno vprašanje odgovarja Roosevelt takole: »Vsaka državna politika si mora predvsem prizadevati, da nudi

čim večjemu številu posameznikov čim več koristi.« Na tem socialno-filozofskem temelju gradi svoj gospodarsko-politični sistem, ki je nujno do-cela drugačen, kakor dotedanji »laissez faire«, (naj gre, kamor gre), ki je privedel Zedinjene države tako daleč, da se nahaja dve tretjini industrijskih podjetij v rokah 600 koncernov, ki so v rokah 5000 oseb, medtem ko je ostala tretjina podjetij v rokah 10 milijonov podjetnikov. O tem pravi:

»Če naj očitam svoj gospodarski credo, moram predvsem pojasniti načela, od katerih izhajam, kolikor se tiče posameznika. Smatram, da je naš industrijski in gospodarski sistem ustvarjen za posamezne ljudi, ne pa posameznik za sistem. Smatram, da mora posameznik imeti polno svobodo udeleževanja, da bi iz sebe čim več napravil, ni sem pa mišljenja, da smemo v imenu svete besede INDIVIDUALIZEM dovoliti nekaterim mo-gočnim interesnim skupinam, da porabijo polovico prebivalstva kot industrijski »Kanonenfutter«. — Verujem v nedotakljivost zasebne lastnine in prav zato sem mnenja, da se zasebna lastnina ne sme žrtvovati brezobzirni samovolji poklicnih hazarderjev na borzi in v koncernih. Tudi jaz se priključujem splošnemu odporu proti vsakemu varu-štvu; ne odklanjam ga ne le, če izhaja od neofici-jelne grupacije, ki odgovarja gospodarski vladi Zed. držav, odklanjam ga tudi, če izhaja od vlade Zed. držav same. Jaz sem mnenja, da mora vlada, ne da bi birokracija morala v vsako stvar vtakniti svoj nos, biti ovirajoč protiutež napram tej oligar-hiji (vlada nekaterih), s ciljem, da zajamči posamezniku svobodo kretanja, možnost eksistence in dela in sigurnost njegovih prihrankov, ne pa s ciljem, da zavaruje izkoriščevalcu izkoriščanje, borznemu spekulantu svobodo spekulacije in vsem onim, ki bi hoteli z dobrobitjo in lastnino drugih ljudi spekulirati do bridkega konca neomejene ob-lasti; vrniti se moramo k svojim prvotnim načelom. Ameriški individualizem mora postati spet to, kar je prvotno bil: enake možnosti za vse, ne pa pravica, izkoriščati druge. Predlagam urejen,

izvedljiv in praktično uporaben sistem globoko posegajočih ukrepov. Ti ukrepi ne streme po zaščiti kake manjšine, temveč po zaščiti velike mase povprečnih Amerikancev, ki so jih dosedanjí ob-lastniki pozabili. To so ukrepi, ki se naslanjajo tako, kakor vse moje državno-politične teorije na načelu: govori vselej resnico!«

Nadalje pravi Roosevelt: »Od vsega začetka si moramo biti na jasnem glede tega, da se svobode posameznika v njegovem gospodarskem prizade-vanju ne sme omejevati, v kolikor niso tangirani važnejši interesi velikega števila. Naloga vlade je, da skrbi za to, da se ne zaščitijo le upravičeni in-teresi manjšine, temveč tudi blagostanje in pravice velike množice. — To so po mojem mnenju načela zdrave državne politike, ki jo razlikujejo od vsake strankarske politike. To so bistveni in temeljni pogoji, in le na taki podlagi lahko vlada koristi narodu.«

Namenoma citiram Roosevelta tako obširno ravno glede temeljnih načel njegove politike, kajti ob njegovih lastnih besedah nam bo marsikaj jasno in celo samo ob sebi umevno, kar bi nam bilo sicer težje razumljivo.

V duhu teh temeljnih načel zastopa resnično skupnost interesov, v nasprotju z vlado nekega razreda. Nadalje pravi: »Načrti, ki si jih izmislimo v sedanjem težavnem položaju, lahko pokažejo, če bomo ravnali pametno in če postavimo svojo stav-bo na dovolj široko podlago, pot do trajnega za-varovanja našega socialnega in gospodarskega živ-ljenja s končnim namenom, da se v znatni meri izognemo strašnemu krogotoku od konjunktura do krize. V tem smislu se zavzemam za načrtno gospodarstvo, ne le za sedanje razdobje, ampak tudi za dolgo dobo preko njega.«

Razpravljajoč o vlogi države v gospodarstvu, riše Roosevelt osebno svobodo in enakopravnost, ki je v preteklosti obstojala tudi v praksi, ne le v teoriji; kajti komur je postalo na vzhodu pretesno radi kake krize ali sicer, ta se je odpeljal na za-pad, kjer je bilo zemlje dovolj. Neizčrpni naravni

Občni zbor dobrovoljcev

Dne 10. t. m. so imeli dobrovoljci Sreske organizacije Ljubljana pod osebnim predstvom predsednika Saveza vojnih dobrovoljcev v Beogradu, tov. Lujo Lovriča, svoj izredni občni zbor, ki je imel glavno nalogo v tem, da izvoli na mesto po svoječasnem razpustu upravnega odbora imenovanega komisarja nov upravni odbor.

Predvsem obžalujemo, da komisar ni znal preprečiti, da bi naši politični dnevniki ne poročali o detajlih zbora in jih izrabljali v strankarske cilje, kar so dobrovoljci doslej vedno znali preprečiti.

Ker pa imamo o naših dobrovoljcih višje mnenje, v to smer ne bomo šli, temveč beležimo samo glavne rezultate občnega zbora:

1. stari, razpuščen upravni odbor, s tov. Lorgjerjem na čelu, je dobil soglasno razrešnico;
2. bivši predsednik A. Lorgjer je odklonil v znak protesta proti svoječasnim vplivom izven dobrovoljskih vrst v zvezi z razpustom upravnega odbora vsako kandidaturu v novi upravni odbor;
3. izvoljen je bil nov upravni odbor: predsednik tov. Mikuš Drago; podpredsednika: dr. Meršol in Gorečan; odborniki: Prinčič, Jeras Srečko, Engelsberger, Habe, dr. Hebein, dr. Turk, ing. Vidic, ing. Geržina; namestniki: Rakušek, Lahar, Fon, Vagaja; nadzorstvo: dr. Kambič, Javornik, Škof; namestnika: dr. Orel, Starman.

Imena članov nove uprave kažejo, da so v njej odlični tovariši, ki bodo znali čuvati čast in interese dobrovoljcev in preprečiti vsak poskus eksploatacije organizacije s strani strankarskih politikov;

4. najvažnejši sklep je bil gotovo tisti, ki je določil energično akcijo pri oblasteh in privatnikih za preskrbo brezposelnih dobrovoljcev, ki trpijo sramotno pomanjkanje in se zaman potegujejo za najskromnejše službe, odkoder jih odpravljajo vredni ravno radi njihovega dobrovoljstva. To je nezasišena krivica, ki se mora popraviti.

Končno obžalujemo, da diskusija na občnem zboru ni bila svobodna za tiste tovariše, ki s svoječasnim razpustom upravnega odbora niso soglašali. Kljub vsemu pa je med dobrovoljci zmagala tovariška sloga nad pritiskom.

Še enkrat »Maistrovo«

»Jutro« tega torka trdi, da je celjska bojovniška skupina »iznesla« resolucijo proti imenovanju neznanega postajališča Lipoglav na »Maistrovim« in to »iz razloga, ker naš veliki graničar general Maister pač s svojim delom ni zaslužil takega omalovaževanja«.

Veseli nas, da je zadruga za gradnjo tega »Maistrovega«, ki sedaj napada našo resolucijo, sama spoznala, da generala omalovažuje. Pravo zadoščenje pa nam je, da so delegati iz prizadetih občin, ki so bili dne 30. m. m. na zboru v Celju, izjavili, da so bili vsi domačini proti temu nazivu in da bi bili za to, da se imenuje postajališče Dolga gora, če ime Lipoglav zavoljo dvojnosti ni umestno.

Po »Jutru« sedaj vemo, da bo to prvi Mai-

strov spomenik in mislimo, da je to torej le ponesrečen poskus — za začetek, ki se pa ne bi dal z ničemer več popraviti. Dokazovanje s solidno tehniko, estetiko in velikimi stroški nas ne more prepričati, da snovatelj, ki bistva spomenikov ne razumejo, ne mislijo malenkostno o generalu Maistru. Skoro neverjetno se nam zdi, da bi akcijo vodili »Maistrovi borci«. (Ne trdimo, da ni bil njegov borec kak posameznik, ki pravi o sebi, da javno in nesebično dela za kulturni in gospodarski procvit podeželja.) Najmanj se nam pa zdi, da bi si bili takega spomenika želeli generativi svojci, kakor čitamo v »Jutru«. To ne drži!

Pri tej žalostni zadevi je značilna ugotovitev »Jutra«, da stoji ta spomenik ob progi z mednarodnim prometom. To je precej dobra šala. Ali pa tudi ne: namreč če bodo tam postajali vsi brzi in ekspresni vlaki, da si bodo tujci mogli ogledati ta »čudež hvalčnega naroda!« (Po načrtu si bodo

Borovec:

Vstani, mlada kri!

Marširala, marširala,

legija mladih borcev...

Kadarkoli te srečam, ti moj dobri slovenski fant, me vselej do dna duše zaboli tvoj nekam tako otožni in žalostni pogled. Zasmiliš se mi kot ubogo izgubljeno jagnje... Kajne, bridko je sedanje življenje, bodočnost brezupna, in kar nič pravega solnca ni, da bi se mogli razbogatiti rdeči nageljni tvoje zorne mladosti. Mar se ti ne zdi, kot da je neznana, strašna sila vrgla ves svet iz tečajev, da tako motovili in se zaganja kar tja v en dan le za mrtvimi številkami bogastva in blaznimi rekordi kot kroničen pijanec?...

V prečudnih razmerah si zrasel moj pobič, saj nehoti sodeluješ tudi sam kot igralec v tej groteskni tragikomediji, ki jo je ustvaril ta brezsrčni vek. Vem, da si premnogokrat želiš rešitve iz teh morečih spon, ko se zgroziš ob pogledu na nebovpipoče stvari, ki so docela v nasprotju z onimi zlatimi nauki, ki sta ti jih že v rani mladosti vcepila verna mati in dobri oče v tvoje drobno srce. Tako pa se počutiš docela osamljenega, ker nikoder ne uzeš pravega gorkega koticčka ali zavetja za svojo bolno fantovsko dušo.

Skratka — poštene in resnične fantovske družbe pogrešaš, kajne? Takšne, kjer kramlja res srce s srcem in kjer vse fantovske vrline in sveže sile prihajajo do čim večjega poleta in razmaha. Oj klavar bi rad postal, kajne, da bi si koval značaj in bodočnost, kot pravi fant od fare, ki je plemenit, neustrašen in tako močan, močan... In da ne bi več hodili svoja mračna pota vsaksebi, praviš, marveč lepo korakali v strnjenih vrstah, kot

tam oddihali samo tovorni in potniški vlaki, kadar bo kaj z vreti ali odložiti!

Ko je že beseda o »Maistrovih borcih«, moramo tudi ugotoviti, da so za resolucijo glasovali mnogi »Maistrovi borci« in najožji sodelavci in da jo je predlagal član »Boja«, ki ima od generala jasno in glasno priznanje, da je o prevratu veliko storil v Maistrovem smislu in mnogo opravil za Maribor. Zato on predlaga,

1. da ostani Lipoglav, kakor je bil; če pa to ni mogoče, bodi

2. postajališče Dolga gora (po občini), kakor se je že ugibalo. Ako pa vse nič ne zaleže, imenujmo

3. kraj v božjem imenu po zasnovatelju vse akcije prekrstitve, da damo idejam in javnemu delovanju čast in hvalo!

Za Maistrov spomenik pa pripravimo kaj bolj primerne, da mu bo res primerna čast!

izbran cvet naše prelepe slovenske vasi in prodirajoče armade jugoslovanske bodočnosti?... V vetru pred nami bi plapolale trobojne zastave, v osvajačem pohodu bi odmeval naš strumni korak, iz naših grl bi pa orila naša mlada pesem: »Marširala, marširala, legija mladih borcev...«

Ej, pobič moj, mar ne bi bilo to nekaj zate? Če vidim, da se ti je zaiskrila plameneča in prešerna misel v očeh! Zabrisana ti je bridka žalost, pred tvojimi očmi pa vstaja beseda legija kot svetel in nepozaben spomin na one številne jugoslovanske in koroške legionarje, ki so v cvetu svojih let umirali in krvaveli na raznih bojiščih za osvoboditev domovine. Bili so sinovi solnca in svobode, njihove duše ogenj, njihov pogum petarde, ki so rušile in uničile nam sovražni svet. Ej, pobič moj, pravi slovenski fantje so bili to, ki so se zgolj iz mladostnih idealov prostovoljno udinjali v službo domovine, ter ji dokazali s svetlim vzgledom svojo neomajno ljubezen v njenih najtežjih urah. Tudi na njih mladih prsih, se je blesketal — boj! In tega so se zavedali v polni meri. Z bojovníki so se borili po raznih frontah, ramo ob ramo, hrabro in neustrašeno, da se jim je zadržal svet. Bili so svojim starejšim bratom soborcem enakovredni v slehernem oziru tako, da je poleg bojovníka tudi legionar začel zavzemati častno mesto v zgodovini našega naroda. Beseda »legionar« pomeni onega mladeniča, ki je pripravljen vselej in povsod pogumno in neustrašeno boriti se za staro pravdo svojih pradedov in to do poslednjega diha. Pravi legionar ni slabič in mehkužnež, marveč fant

od fare v resničnem pomenu, ki ne pozna nikakega strahu in ki gre do uresničenja svojih svetlih idealov s prezirnim nasmeškom preko vseh ovir. Skratka, legionar je mlad vojak-junak in zato — bojevnik.

Legionarji so pa hkrati tudi avantgarda starejših bojovníkov torej izvršitelji njih poslanstva. So mladi podjetni zidarji, ki na trdno postavljenem temelju grade za bodočnost najbolj masivno stavbo miru, pravice, ljubezni in svobode.

Glej, pobič moj, po vsem svetu se zlasti v poslednjih letih pričanja dramiti sodobna mladina, da tako tudi sama doprinese čim največ žrtev v naročje nanovo vzhajajoče dobe, ki se že rahlo svita na obzorju. Po vsem svetu zopet vstajajo legije mladih borcev in armade težko preizkušanih bojovníkov, ki so napovedali sedanji najstrašnejši duhovni mori neizprosni boj. Srd jim je oče, glad jim je brat, a pravda jim je mati... Ves svet napoveduje najveličastnejšo borbo, ko bo zopet zmagala pesem smotrenega dela.

Vse to in še marsikaj mora pa tudi tebi utrjevati zavest, da ni le tvoja dolžnost marveč tudi potreba, da ne stojiš več ob strani s prekrizanimi rokami, marveč, da zasukaš rokave in se z vsemi mladimi silami lotiš resnega dela. Ne pozabi, da si fant in da nosiš v svojem srcu zapisan — boj! Da te vabijo in kličejo v svoje jeklene vrste oni, ki so za časa svetovne vojne doživljali in pretrpeli največ in ki hočejo tudi iz tebe vzgojiti vrednega — legionarja.

Zato pa le ponosno kvišku glavo in vstani fantič!... Glej, par pogumnih in podjetnih fantov se nas je zbralo, ki čutimo v svojem trpečem srcu prav isto morečo bol kot ti in ki hrepenimo po zlategem solncu idealne svobode... Beseda je rodila besedo in iz tega je vzklila prelepa misel, da bi oklicali mobilizacijo vseh mladih in svežih sil ter jih uvrstili v legijo mladih borcev pod častitljivim okriljem bojovníških zastav. Pa nimamo nič nabornih komisij, ker to delo opravljajo naše bojovníške skupine brezplačno in radevolje vpisujejo poštene in vzgledne fante med svoje legionarje. Ko bo pa enkrat to mladinsko in fantovsko popisovanje končano, bomo planili tudi mi legionarji na plan, opozarjajoč brezbržno javnost na našo stvariteljsko moč, poteptane pravice in dolžnosti. Iz nas samih se bo moral dvigniti oni preteči božji prst, ki bo ustavil brezsrčni veletok sedanje družbe kot glasen opomin: »Quo vadis?«

Toda ta »Quo vadis« (kam greš) velja danes že zate, moj pobič! Stojiš na razpotju in odločiti se bo treba na vsak način! Ali nizdol v prepad in temino, ali pa

Ljudstvo, prični že vendar misliti z lastno glavo!

zakladi Zed. držav so garantirali stvarno svobodo in pravičnost. Toda v sredi 19. stoletja je stopila na plan nova sila in nastal je nov ideal. Ta sila je bil takozvani industrijski prevrat, napredek pare in stroja in začetki predhodnikov moderne tovarne. Kot ideal je veljal gospodarski aparat, ki bi omogočil dvig življenjskega standarda posameznika, ki bi dovolil luksuzu dostop tudi k najskromnejšemu, ki bi odstranil razdalje s parno in pozneje z električno silo in ki bi vsakega posameznika osvobodil jarma najtežjega telesnega dela. Vlada ne more izvršiti takih ogromnih napredkov, če si v to svrhu ne zavaruje sodelovanja močnih pomagačev. »Da bi se te sanje uresničile, je bilo treba porabiti talente ljudi z ogromno voljo in silno ambicijo, kajti problemov finansiranja, tehničiranja in celokupnega novega razvoja na drugačen način ni bilo mogoče rešiti — toda prednosti 19. stoletja so bile tako očitne, da so Zedinjene države neustrašeno, z veseljem, in po mojem mnenju upravičeno vzele v račun slabe strani z dobrimi vred. Nobena cena ni bila predraga za prednosti, ki smo jih lahko pričakovali iz dovršenega industrijskega sistema.« Na podlagi te utemeljitve smatra Roosevelt silni kapitalistični razvoj Zed. držav v drugi polovici 19. stoletja za upravičen pojav. Brezobzirni, surovi in skrajno sebični močje so ustvarjali velike naprave, železnice od Atlantika do Pacifika in drugo. Ti močje so bili navadno silno koruptni in tako je prišlo, da je Amerikanec svojo železniško mrežo trikrat preplačal. Kljub temu pa pomenja za Zed. države čisti dobiček. V tem razdobju se je podjetnost surovih in sebičnih posameznikov silno razgibala in država jih je v vsakem oziru podpirala. Sistem visokih zaščitnih carin za industrijo, sistem subvencij za javna dela, ki so jih vršili privatniki, kakor n. pr. železniški krogi, parobrodarske linije, je odraz te politike. Država ni nikdar nastopala kot konkurent teh podjetij, temveč jih je podpirala; in ko so kljub temu zašli v težave, jim je napravila sistem izdatnega kreditiranja — Reconstruction Finance

Corporation. Ko so torej ob začetku našega stoletja usahnile možnosti naseljevanja ljudskih množic na zapadu, so državniški s straham ugotovili, da so se v Zed. državah razvili novi silniki, ki streme po monopoliziranju trga in zaslužnjenju prebivalstva. Takrat je Theodore Roosevelt bil izvoljen na podlagi bojne klica: »Proč s trstili!« Tedaj začenja protitrustovska zakonodaja in prepoved kartelov, ki naj bi garantirale ohranitev ravnotežja med neorganizirano ponudbo in neorganiziranim povpraševanjem. Woodrow Wilson, ki je bil izvoljen leta 1912, je še jasnejše občutil strahovito gospodarsko moč novih močtev, in on bi bil dovršil borbo proti njim, če bi ga svetovna vojna ne bila odvrnila od te velike naloge. Wilson je rekel: »Nihče ne more tajiti, da je območje zasebne inicijative postajalo vedno ožje in da je vse bolj omejeno. Nikomur, ki pozna vsaj deloma industrijski razvoj Zed. držav, ne more ostati prikrito, da je vse težje in težje dobiti večje kredite in da se jih dobi edino za ceno združitve lastnega prizadevanja z delom onih, ki že obvladujejo industrijo dežele. Vsakdo je opazil, da oni, ki napravi poizkus, konkurirati s kakim industrijskim postopkom, ki se vrši pod kontrolo velikih kapitalnih moči, bodisi v kratkem obuboža, ali pa je prisiljen svoje podjetje prodati in se pustiti požreti.«

Roosevelt ugotavlja, da je ameriški industrijski razvoj dosegel svojo nasičenost in svoj vrhunec. V letih pred 1929 je žel razvoj silno daleč, v marsikaterem oziru tudi veliko predaleč. Trdilo se je, da je treba obnoviti razdejanje vojne. V tem času so monopolni zaslužili ogromne zneske. Le majhen del teh zaslužkov se je porabil za znižanje cen. Na konzumenta so pozabili. Le majhen del profita je šel za zvišanje mezd. Na delavca so pozabili. Na dividendah se nikakor ni izplačalo primernega deleža. Tudi na delničarja so pozabili. Tudi blagoslovljena vlada tistih dni je le zelo skromen delež tega profita spravila v svoje blagajne. In kaj je bil rezultat? Ogromni prebitki so

se nabirali iz dobičkov koncernov — največji v zgodovini. Ti prebitki so šli predvsem v dveh smerih: Prvič v zidanje novih in nepotrebnih tovarniških naprav, ki leže danes mrtve in nezaupne, drugi pa na trg dnevnega denarja, bodisi naravnost potom družb ali posredno potom bank. Nato je nastopil polom. Dobički, naloženi v nepotrebnih obratih, niso ničesar več donášali. Ljudje so izgubili svoje delo. Kupna moč je usahnila, banke so se prestrašile in so jele odpovedovati kredite. Kdor je imel denar, ga ni dal iz rok. Kredit je zlezel vase. Industrija je prišla v zastoj, trgovina je propadla in brezposelnost je rasla. Roosevelt analizira ta razvoj, išče vzrokov in se zlasti ostro obrača proti visoki zaščitni carinski tarifi, ki ubija gospodarski razvoj, ker vsled njega obubožajo inozemski odjemalci ameriških proizvodov. Svojo tezo glede aktivne gospodarske politike utemeljuje z deklaracijo o neodvisnosti.

Današnja doba točnih statistik, popolnih tabel in grafičnih ponazoritev nam daje globok vpogled v vsako fazo človeškega prizadevanja. Kljub temu je šla produkcija visoko preko stvarnih potreb, za njo so pa šli vsi mali in veliki špekulantje. Podatki naj bi pa služili za pravilno regulacijo človeške delavnosti. Primer prenatrpanosti v poklicu učiteljev ali pravnikov, naj bi vplival na zmanjšanje števila študentov teh strok. Industrijski napredek naj bi moral boljše varovati naravno in pa človeško premoženje. Zed. držav. Treba je budno zasledovati te podatke in napraviti smernice za vsako posamezno fazo udejstvovanja v okviru splošnega načrta. Tista slepa vera v popolno avtomatiko gospodarstva je napravila ogromno škodo. Nato pravi Roosevelt: »Bodisi, da je to vzrok ali le močan faktor, ali pa posledica, vsekakor je drastična sprememba vrednosti naše denarne enote, merjene na količini blaga, ki se ga lahko z njo kupi, problem, ki se ga moramo takoj lotiti. Samo ob sebi se razume, da moramo ali dvigniti cene blaga na višino, ki se približuje vrednosti dolarja pred več leti, ali pa moramo nadaljevati s škod-

ljivo navado, da znižujemo obveznosti, ki so bile sklenjene ob višjem nivoju cen, potom ustavitve plačila, ali potom sistematskega odpisovanja. Poleg tega važnega problema pa nikakor ne smemo pozabiti drugih ravnotako važnih; sem spada predvsem primeren načrt produkcije in razdelitve produktov.«

»Po mojem prepričanju stojimo na pragu temeljitega prevrata svojega gospodarskega mišljenja. Po mojem mnenju bomo v bodoče mislili manj na producenta in bolj na konzumenta. Kar koli storimo, da ozdravimo svoj bolni gospodarski red; ne moremo pa ga ohraniti, če ne dosežemo modrejše in pravičnejše razdelitve ljudskega dohodka. Vsakdo, ki hoče in zna delati, mora brezpogojno dobiti dovolj za življenje. Pri naši tehnični spolniti se pa doseže lahko tudi to, da bo povprečni dnevni zaslužek delavca višji, kakor doslej, da pa mora dobiček kapitala biti manjši. Gospodarski ideal, tudi ideal kapitala, mora biti stabilnost. Da se doseže to stabilnost, se mora napraviti vse, kar je potrebno. Od pravega voditelja zahtevamo, da postavi cilj in da mobilizira javno mnenje za doseg tega cilja. Če je enkrat narod enotno pridobljen za velike cilje civilizacije, potem mora pravi voditelj enotno usmeriti misli na gotove metode. Naša dežela potrebuje in, če pravilno razumem, razpoloženje tudi zahteva neustrašeno, vztrajno eksperimentiranje. Zdravi človeški razum nas uči, da izberemo in preizkusimo metodo. Če se obnese, je to treba odkrito priznati in preizkusiti drugo. Predvsem pa je treba nekaj poskusiti. Milijoni, ki trpe pomanjkanje, ne bodo vedno stali molče ob strani, medtem ko se nahajajo predmeti, ki jih potrebujejo za pokritje svojih potreb, v udobni bližini. Potrebujemo navdušenja, moči predstavljanja in zmožnost, da gledamo dejstvom, tudi če so neprijetna, neustrašeno v oči. Popraviti moramo napake svojega gospodarskega sistema, pod katerimi zdaj trpimo, če treba tudi z drastičnimi sredstvi. Potrebujemo mladostne srčnosti.« (Dalje prihodnjič.)

GOSPODARSTVO

Vihar proti Bat'i

»Na eni strani je Bat'a, na drugi ves narod«

V nedeljo, dne 10. t. m. se je vršil v Beogradu velik javni zbor proti Bat'i, ki je bil izborno oblišan. Poleg delegatov iz vse države so bili navzoči zastopniki raznih ministrstev ter predstavniki obrtnih zbornic v Beogradu in Skoplju ter številno občinstvo.

Zboru je predsedoval gospod Ljubomir Sušaković, ki je odredil enominutni molk v znak spoštovanja napram pokojnemu kralju, nakar so bili poslani običajni pozdravni brzojavi. Nato je gosp. Sušaković na kratko obrazložil težavni položaj naših mojstrov, ki se bavijo s predelavo usnja ter ugotovil, da se ni zgodilo ono, kar je Bat'a v memorandumu naši vladi obljubil. »Toda če nismo potrebni Bat'i, smo potrebni svojim otrokom in državi!«

Gospod Vlada Marković, podpredsednik Obrtne zbornice, se je toplo zavzemal za akcijo Narodne odbrane »Svoji k svojim«, ki je zelo potrebna. Mesto borbe proti uvozu pa moramo danes že voditi borbo proti onim tujcem, ki pridejo k nam s starimi stroji, ki se skrijejo za par domačini z lepimi imeni ter tu izkoriščajo narod in državo, svoje ogromne dobičke pa izvažajo. Potreben je premišljen gospodarski načrt, gospodarski svet in zaposljuje domačega delavstva.

Krasen referat je imel g. dr. Časlav Nikitović, glavni tajnik Obrtne zbornice v Skoplju. Njegov govor je bil izborno dokumentiran in večkrat prekinjen z burnim ploskanjem. Med tem govorom so nekateri skušali motiti zbor, bili so pa takoj odstranjeni. O tem je g. Nikitović rekel sledeče: »Vidimo, kakih sredstev se poslužujejo. Našli so nekaj ljudi, da nam motijo zbor. To zasluži najostrejšo obsodbo. Pri tej akciji nismo osamljeni. Med ljudstvom je mnogo ljudi, ki ravnotako vodijo to akcijo. Ta stvar ni tako majhna, saj gre za 35.000 obrtnikov in industrijalcev, okoli sto tisoč delavcev in 300.000 njihovih rodbinskih članov ter končno okoli 1 milijon prebivalcev, ki se pečajo z živinorejo. Gumijasta obutev se je začela uporabljati na škodo ljudskega zdravja in velikega števila zainteresiranih. — Polnih deset let se bori-mo. Do zdaj se je vršilo okoli 100 kongresov in dvesto raznih konferenc. V dvesto resolucijah se

▼ breg, po strmini, čim bližje zlatemu solncu... Težka je odločitev, vem! Toda ali ne čuješ iz dalje že mlado bojno pesem, ki narašča od hipa do hipa v mogočen spev prebujajoče se mladine? Zdravi, postavni in ponosni fantje so to, ki marširajo, marširajo... In ž njimi korakajo še brhka in zastavna dekleta kot v polju cvet, sama mladina! In ti bi hotel stati ob strani? Ali čuješ našo pesem:

»Tratata... Trobenta poje:
»V zbor! In mirno! Naprej marš!
Bije korak za korakom,
stopa junak za junakom —
mladih borcev zdravi roj.
»Za pravico gremo v boj!
Marširala, marširala —
legija mladih borcev...«

je zahtevalo, naj se pazi na to, kaj dela Bat'a pri nas. Danes ne govorimo le zase. Tu so interesi vsega naroda. Na eni strani je Bat'a, na drugi ves narod. Upam, da bo sedanja vlada uvrstila tudi to vprašanje v svoj gospodarski program. — Govornik je nato navedel razne primere, kako dela Bat'a v Južni Srbiji ter končno rekel: »Naša država je miroljubna in naš pokojni kralj je padel kot žrtev te ideje. Potemtakem smo za mir. Toda vprašam vas, če bi vendar izbruhnila vojna, kdo bo obul našo vojsko?«

Nato so govorili gg.: Jovan Antić, Tomo Bešter iz Zagreba, Kosta Petrović iz Niša, Stevan Petković iz Beograda (v imenu delavcev; zahteval je anketo proti Bat'i), Jernej Perdan in Franjo Kristan iz Ljubljane.

Predsednik se je nato zahvalil vsem prisotnim in prečital sledečo resolucijo, ki je bila soglasno sprejeta. Resolucija se glasi:

»Na velikem vsedržavnem zboru vseh strok, ki se bavijo s predelovanjem kože in usnja, ki se je vršil dne 10. februarja 1935 v Beogradu ob prisotnosti delegatov iz vse države, se je po vsestranskem pretresu težkega stanja te nacionalne delavnosti konstatiralo, da je glavni krivec propadanja cele panoge gospodarstva v naši državi prodiranje inozemskega kapitala pod imenom Bat'a d. d., ter v zvezi s tem zahtevajo predstavniki nacionalne kožarske in čevljarke delavnosti:

1. Da se v interesu ozdravitve te gospodarske panoge in v gospodarsko- in socialno-političnem interesu uporabi čimprej člen 27 ustave kraljevine Jugoslavije in sicer s tem, da bi država izvršila najširšo intervencijo v reguliranju razmerja v tej stroki;

2. da se na podlagi tega za to panogo narodnega gospodarstva uveljavijo posebni ukrepi:

a) da se izvrši kontingentiranje produkcije vseh vrst obutve na največ 1500 parov na dan v enem podjetju;

b) da se prepove ustanavljanje novih in razširjenje obstoječih usnjarskih in čevljarških industrijskih podjetij vsaj za 5 let;

c) da se takoj izda komentar k uredbi o prepovedi industrijskih popravilnic obutve in obleke, na podlagi katerega se bo onemogočilo vsakomur, pa tudi tvrdki Bat'a, da izgraja jasne odredbe citirane uredbe; komentar naj bi bil izdelan po primeru komentarja kr. banske uprave v Zagrebu;

d) da se prepove produkcija in prodaja gumijaste obutve, gumijastih opank in gumijastih podplatov v naši državi kot nevarnih za narodno zdravje in škodljivih za domačo živinorejo in domačo usnjarsko in čevljarško delavnost, izvzemši posebne vrste za porabo vojske, do tedaj pa da se uvede carina na uvoz surovega gumija;

e) da se izvede nujna preiskava, na podlagi kakšnega dovoljenja proizvaja tvrdka Bat'a usnjeno obutev, ko za to nima splošnega dovoljenja, kajti predhodno dovoljenje se glasi le na gumijasto obutev;

Največjo zaslugo za našo državo si bo priboril oni, ki bo rešil hrvatsko vprašanje

Pa da opišem svojo opremo: Obžalujem, da me ni videl Smrekar. Ne dvomim, da bi me bil Avstriji v zasmeh ovekovečil v svojem albumu, kajti bil sem popolna karikatura vojaka. Priznati moram, da bi si bil mogel s primernim trudom najti kaj boljše obleke, ampak vsi, ki smo bili zoper Avstrijo, smo imeli bolešno manjko, da bi bili čim grši. Nadejali smo se skoro konca, a ko smo v teku službovanja videli, da miru le ne bo, smo se drug za drugim počasi polepšali. V začetku smo v prostem času hodili po gostilnah kakor zbirka raztrganih in zamazanih beračev, sebi v tiho zadovoljstvo, prebivalstvu pa za svari, do kam more pasti civiliziran človek, ki so ga zapisali cesarju. »Če ni cesarja nas sram, je pa nas njega.« Tako smo si pravili na tihem.

Ob razdeljevanju mondure sem dobil hlače, ki so bile za dokolenke predolge, za dolge hlače pa kod in kam prekratke. Segale so mi namreč nekoliko pod meča. Bluza je bila čudež. Rokavi tako kratki, da jih je zmanjkalo tam, kjer bi bil moral imeti enoletniški trak, ki ga nadomeščajo prekrizani meči na ovratniku današnjih vojakov-dijakov. Segali so torej le nekoliko prek laktov. Oba rumena traka sta bila seveda tudi le za silo prišita, kar naj bi pomenilo, da se pri vojaki ne nameravam predolgo muditi. Pod levo pazduho doli do roba bluza in po hrbtu se je odlikovala od umazano sivga sukna široka krpa močno druge barve. V hrbet pa je bil moral nekdo mojemu davnemu predniku, ki je bil majhen mož, vlti dobro posodo petroleja ali neke druge masne snovi,

f) da se po zaključeni preiskavi izvaja obrtni zakon in da se tvrdki Bat'a prepove produkcija usnjene obutve kot brezpravnemu proizvajalniku;

3. da se prepovedo industrijske prodajnice v vseh krajih pod 30.000 prebivalci, ter da se v ostalih dovoli za vsakih 50.000 prebivalcev po ena sama prodajalna;

4. da se z nujno spremembo finančnega zakona ter v interesu državnega fiskusa vse industrijske prodajalne, ki bodo preostale po uveljavljanju gornje prepovedi, smatrajo kot samostojne trgovine in da se vsaka zase obdavi in da mora plačevati vsa državna in samoupravna bremena na sedežu prodajalne;

5. da se naprosi kraljevsko vlado, da v duhu svoje deklaracije pred narodno skupščino in ekspozicije gospoda predsednika ministrskega sveta vse te ukrepe hitro uveljavi v splošno dobrobit vsega gospodarstva.

Pooblaščajo se prireditelji zbora Vsedržavna zveza čevljarških mojstrov kraljevine Jugoslavije v Beogradu, Glavni akcijski odbor za zaščito nacionalne usnjarske čevljarke delavnosti iz Beograda, Zagreba in Ljubljane, da v imenu vseh akcijskih odborov in celokupne nacionalne usnjarske in čevljarke delavnosti to resolucijo s spremnimi pismi dostavijo merodajnim mestom.

Odlog za davke

Navodila ministrstva finančnim ravnateljem.

Ker so zadnje čase davčne oblasti vse prošnje za odgoditev davkov odbile, ne da bi jih sploh proučile, je davčni oddelek finančnega ministrstva naložil davčnim oblastvom, da morajo v bodoče vse prošnje za odgoditev davkov vzeti v proučevanje in izdati primeren odgovor.

V nalogu, ki ga je v zvezi s tem izdal davčni oddelek finančnega ministrstva davčnim oblastvom, se ugotavlja, da dosednji ukrepi glede odklanjanja teh prošelj niso bili umestni. Ravno v sedanji splošni gospodarski krizi, ko je država dostikrat prisiljena izdati posebne določbe za ublažitev te krize, je treba izvajati nasproti gospodarstvu vsaj tiste ukrepe, ki jih zakon določa celo za normalne razmere. Umesten odlog plačila davka lahko davčnega obvezanega-gospodarstvenika, ki je v trenutni plačilni zadregi, reši gospodarske škode, ki bi mu jo napravilo eksekutivno izterjanje, to je pa obenem brez škode za državno blagajno, ki ji je plačilo dolžnega davka zagotovljeno, čeprav pozneje.

Prošnje o odgoditvi davčnih plačil do 50.000 dinarjev bodo reševali finančni ravnatelji. Vsako vloženo prošnjo za odgoditev davčnega plačila bodo finančna ravnateljstva dobro proučila in nato izdala sklep. Pri tem bodo imela pred očmi, da je odgoditev izjemni ukrep, ki se sme izvajati samo proti takšnim davčnim obvezancem, ki so za nekaj časa plačila nesposobni in bi se pri njih inkasiranju davka eksekutivnim potom ne dalo izvršiti brez hujših posledic za njihovo gospodarstvo in obstoj. Odgoditev dolžnega davka se ima odgoditi preko dobe, v kateri bo postal davčni obvezanec plačila sposoben, toda v nobenem primeru ne preko tekočega leta. Finančna ravnateljstva bodo gledala, da bodo dala odgoditev samo za tisti čas, ki

je davčnemu obvezancu potreben, da postane plačila zmožen. Davčne uprave bodo pa s svoje strani vodile kar najstrožje račune o tem, da se bodo davčni obvezanci, ki jim bodo dovoljene odgoditve, kar najtočneje držali dovoljenih rokov in plačali davek. V ta namen bodo davčne uprave o dovoljenih odgoditvah razen zapiskov v davčni glavni knjigi vodile še posebno evidenco in na podlagi nje kontrolirale, ali se davčni obvezanci drže dovoljenih rokov ali ne.

Pri tistih davčnih obvezancih, ki bi zanemarili rok davčnega plačila, se ima izvršiti eksekutivni postopek za ves dolg.

Prošnje za odgoditev davkov v višini več ko 50.000 Din ostanejo tudi nadalje v pristojnosti davčnega oddelka finančnega ministrstva.

Vatro Kos, strok. ekonom:

Poprimimo se umne sadjereje

(Nadaljevanje od 24. I. t. l.)

Ker je priprava za sajenje pravičnega sadjarstva eno glavnih opravil, zato je moramo tukaj nadalje zamuditi ter točno premisliti, da je ravno od sajenja drevo odvisno, da bo gospodarju dajalo 50—60 let, t. j. dvema rodovoma dobiček. Drevo, vsajeno po starih načinih, pa usahne, nekatero že v par letih; gotovo pa v desetih letih ni ne sledu o drevesu, razen, da kje iz trave štrli kaka posušena rogovila. Nikakor ne moremo od posameznega drevesa zahtevati, da postane veliko in rodovitno, ako ga malega zatlačimo v tesno luknjico, obkoljeno s trdimi, nepredornimi stenami, posebno v trdih ilovnatih tleh. S tem hočemo povedati, da moramo pravilno pripraviti zemljo v ta namen.

Glede velikosti jame bi bilo pripomniti, da je ista vsaj 1,50 m široka in 50—60 cm globoka. — Dobro je, da se ob tej priliki zemljo z raznimi odpadki zboljša, zlasti, ako je hudo težka. Jame naj se izkopljejo čimprej, vsaj tri tedne pred saditvijo. Važno je vprašanje pravične razdalje. Predstavljamo si, kako bo drevo izgledalo čez 20—30 let. Ali bo imelo tedaj dovolj prostora nad in pod zemljo?

Navodilo o tem, kako se drevje pravilno sadi, pride na vrsto ob določenem času, t. j. meseca marca. Drevesca potrebujejo (kakor vsako živo bitje) za svoje življenje določen prostor. Ko drevo doraste, potrebujejo korenine v zemlji za razvitek na vse strani najmanj po pet metrov od debla, o čemur se lahko vsak neverni Tomaž lahko prepriča, ako bo debele, od debla rastoče korenine zasledoval. V isti meri kot korenine, se razvijajo pa tudi zunaj na drevesu veje in vejice, katere nikoli ne smejo segati, še manj pa rasti v krono sosednjega drevesa. Posledica slabega sajenja (preozko skupaj) pa se hitro pokažejo zunaj na drevesu. Letni pogoniki postanejo leto za leto manj krajši, rodovitnost naglo pade, sad je krastav, droban in slabo dozorel, vsled gostote ne morejo solnčni žarki ne do korenine, ne do sadja; nazadnje napade taka drevesa lišaj in mah ter je tak sadovnjak brezpogojno obsojen na pogin, posebno še, ako se nikoli ali nezadostno ne obreže. Prava sorta na pravi kraj je tudi silno važen pogoj, ki ga moramo vsestransko proučiti, ako hočemo uspešno sadjariti. Nek neverni Miha je pred leti nasadil prav veliko drevesc, seve tudi mnogo pregosto. Ta drevesca so rasla v pogojno dobrih tleh, pa niso bila nikoli obrezana in očiščena, ne oškropljena in okopana. Rodila so dokaj dobro, dokler se niso

Vinko Gaberski:

1914—1918

(Nadaljevanje.)

IV.

ŠKANDAL.

Od polka v Sankt Pöltenu, kamor nas je prišlo prve dni februarja deset črnovojnikov iz Maribora, so me vrgli k četi v bližnji Grafendorf, kraj nesrečnega spomina. Tam so nas vežbali in preganjali. Nekaj časa je bil naš narednik-delovodja hrvatski žurnalista Demetrović. On je bil razumen človek in Slovan.

Neke nedelje popoldne, ko je bilo precej toplo, smo postajali po trgu v malih gruclah in se razgovarjali. K nam se je primikala mala skupina ljudi; nekateri so se med seboj poznali. Pozdravili smo se in znanci so se razgovarjali. Meni se je čudno zdelo, da me črn mož s črnoobrobljenimi očali vneto opazuje. Tudi jaz sem se zagledal vanj, pa nisem vedel, kaj bi z njim. Vendar se mi je pa zdelo, da ga poznam. Zdajci me on nemški ogovori: »Oprostite, čisto takega gospoda sem poznal v Celju.« »Bo že res, pravim, tudi jaz se spominjam vam sličnega moža.« Spoznala sva se; bil je splošno znani trgovec Franjo Kalan iz Celja. Zasmejala sva se in se po slovenski pomenila, kako sva »lepa« v vojaški suknji. Ampak jaz sem bil mnogo grši. Radi cesarske uniforme, ki je zlasti mene hudo pačila, se nisva bila takoj spoznala.

ki se je tako zajedla, da so me po tej ogromni lisi vsi že od daleč spoznavali. V kraju pa so me civilisti baje imenovali »der Kommische mit dem Fleck«. (Možic z marogo.) Pod vratom si bluze nisem mogel zapenjati, ker je bila pretesna. Kapa je bila taka, da sem si takoj kupil novo, ker sem se zbal za lase, ki bi se morali dušiti pod tako masnim in umazanim pokrivalom. Plašča ne bom podrobno opisoval, zanimive posameznosti bi vzele preveč časa, pa mi tudi ne bi nikdo verjel. Na čevlje bi pa rad posebej opozoril. Tem bodi posvečen poseben odstavek.

Čevlja sta si bila tujca, kakor smo si bili tuji mi cesarski bramborci. Levi je bil kratek in spred širok, desni pa dolg in ozek. Ko smo bili na vežbališču, sem se s temi čevlji med osmerico tovarišev, s katerimi sem bil vedno v skupini, neprijetno odlikoval. Dasi sem se znal med vsemi edini že prvi dan prav obračati, ker sem bil pred leti nekaj tednov služil v Gorici pri pešcih 47. polka, sem vendar vse pokvaril s svojimi čevlji. Nekoliko je seveda k temu prispevala nerodnost nekaterih tovarišev. Niti en »läng-zum« ali »ker-tajh« sina ogrske puste, cigana-korporala Russa, ni šel v redu. »Ausrühtati«, ali po naše »izravnati se«, to se pa sploh ni dalo. In to vse radi mojih nebratskih čevljev. Kajti, ko je korporal velel, da naj zmežim levo nogo nekoliko naprej, da bodo konci čevljev izravnani, je pa zadaj pri petah manjkalo. Ali pa narobe. Zavoljo teh nedostatkov se je vseh lotila zmešnjava. Nikoli niso nobenemu povelju prav ustrezali. Še celo »rek-šaut« in oni večno mladi in lepi

»sol-udirt« je trpel. Ko sem videl, da je šale dovolj in da se jezi tudi dobrodušni Bertin, veletržec iz Trsta, ki je pa bil kaj neroden vojščak, sem obul svoje lastne čevlje, ter jih žrtvoval na oltar tovarištva, blata in Avstrije.

Sredi marca so nas spisali nekoliko enoletnikov in nas poslali v Sankt Pölten h kadru, šolat se. Ko smo stali tam na hodniku pred polkovno pisarno »rajunglit«, ti pride od nekd fantič, rdečeličen kadet-aspirant, in me ogleduje. Tovariško mi pravi: »Ti, kako, da nimaš boljše uniforme? To je škandal!« Rekel je to tako, kakor da je njegova volja in moč, da bo drugače. Odšel je. Tovariši so se zasmeli, jaz pa sem takoj sklenil, da poskrbim za to, da dobim boljše obleko. Kajti sedaj se zame začenja vojna.

Dan na to je bila nedelja. V Sankt Pöltenu, ki ima vse oblasti, šole, škofa in tudi elegantne ljudi, nisem mogel hoditi kakor kak zaprisežen capin. Nekaj sem moral ukreniti, da bom bolj ljudski. Zato sem šel popoldne v najlepšo kavarano tam pred kolodvorom. Ob vhodu obstanem, se zberem in ozrem po dolgi dvorani, salutiram nekako malomarno in dostojanstveno ter krenem »zašvenkam« s kapo pravilno nad bokom, samozavestno kot španski grande po diagonalni v kot k nezasedeni mizi.

Vzbudil sem senzacijo, ki je dosegla višek, ko sem slekel beraški plašč in pokazal zbranemu občinstvu velikansko masno liso na hrbtu. Ko sem sedel v tistih hlačkih in rokavcih za mizo, sem se brž skril za časniki. Silil me je smeh, ker sem izpod čela videl

veje in korenine enega drevesa zarile v drugega; od tod je prišlo, da v dobi, za obilen sad najlepši, gospodar od svojih tisoč dreves že nekaj let za lastno uporabo nima več sadja. Na moje večletno prigovarjanje, naj da drevesa temeljito obrezati in osnažiti, je bil vedno gluha. Lani ob Terezinem, ko je padel ponoči obilen in moker sneg, mu je pa isti tako temeljito osnažil drevje, da mu sedaj gola in obeljena, debela brez vejčevja štrlijo proti nebu. To si naj vzamejo za vzgled vsi tisti, ki hočejo pravilno in plodonosno nasaditi nove sadovnjake. (Dalje sledi.)

Vprašanja in odgovori iz kmetijstva

Vprašanje:

Kako zatrem nadležne vrabce zdaj pozimi? F. Z. iz K.

Odgovor: Zdaj v zimskem času je lahko zatirati tega škodljivca. Najboljše je, da organizirate tudi svoje sosedje, in da jih skupno uničujete. Nekateri polgajo strihninovo žito ali pa Zeliozrje in sicer tako, da ne pridejo drugi ptiči zraven. Važno je tudi, da jim spomladati uničite njihova gnezdišča in zarod.

Vprašanje:

S katerim umetnim gnojilom naj sedaj pognojim deteljišče, čim skopni sneg? J. Z. iz P.

Odgovor: Detelje so rastline, ki potrebujejo za svoj razvoj največ apna, kalija in fosforne kisline. Napačno je, da nekateri po mladih deteljiških razvažajo gnojilno ali straniščno. S tem šamo udušijo detelje in pospešujejo razvoj trav. Detelje same namreč ne potrebujejo za svoj razvoj dušika v toliki izmeri, kakor druge rastline, ker ga same pridobivajo iz zraka. Priporočamo Vam, da trošite spomladati čim preje apno, zlasti za nove posevke. Na starejših deteljiških pa potrosite 40% kalijevo sol pomešano s superfosfatom ali pa žlindro. Na 1 oral je vzeti 100 kg kalijeve soli in 150 kilogramov fosforne gnojila. Prav dobro domače gnojilo za deteljišče je tudi pepel.

Vprašanje:

Zapazil sem, da imajo naši prašiči vse polno črnih uš. Kako naj jih zatiram? A. K. iz M.

Odgovor: Črne uši na prašičih zatiramo kakor pri goveji živini, s tobačnim izvlečkom. Na liter vode vzamete 2 žlici tobačnega izvlečka in s tem dobro namočite ušva mesta. To delo je treba ponoviti vsaj vsakih 5 dni, in to trikrat zaporedoma, dokler uši ne izginejo. Očistite dobro svinjake in izpusite živali včasih tudi na prosto.

TRŽNE CENE V LJUBLJANI 1. FEBR. T. L.

(teža v kg, cena v Din)

Voli Ia. 4—4.75, voli II. 3—4, voli III. 2.25 do 3, krave debele 2—3.50, klobasarice 1.50 do 2, teleta 4.50—6, konji 500—3.500, prašiči 6—12 tednov stari 85—150, meso goveje Ia. 8—10, meso II. 6—8, meso III. 5—7, prasičje meso 10—14, mast 17—18, perutnina: piščanec majhen 10—12 (kom.), večji 12—15 (kom.), kokoš 15—20 (kom.), mleko (liter) 2—2.25, maslo surovo 22—24, čajno 26—32, bohinski

MOŠKA OBLAČILA PO MERI in IZ-GOTOVLJENA, v veliki izbiri, — najcenejše pri Jos. Rojina, Ljubljana.

kako so moški zmajevali z glavami, in čul, da ženske hihitajo. Videli sem, kako je stari gospod »ober« namignil s koncem brkov svojim podložnim, naj poizvejo mojo željo. Vsi so se otepali in so zmigavali z ramami, a potem so le določili drobnega dečka, da me je prišel boječ na daleč spraševati, kaj bo kaj dobrega. Naročil sem si črno in z njo kupil pravico, biti v kavarni.

Ko mi je tista cikorijska udarila v nos, je že tudi prišel starejši natak z naročilom: »Gospod enoletnik, gospod major tamle v kotu pravijo, da bi prišli k njim.« Hm, to je pa resna zadeva, da mi še v kavarni ne privoščijo miru, sem si mislil. Odkočin, poskusim si hlače popustiti in nategniti rokave, ter zaplavam povprek v oni kot. »Poveljajte, gospod major!« — »Voljno! Vi ste domobranec, morda celo mojega bataljona?«

»Ne, gospod major; sem telegrafskega polka, a ker je uniforma samo provizorna in sem šele prišel, si še nisem našel kovinskega svežnja strelce za distinkcijo.«

»Katera četa?«

»Osmi, gospod major.«

»Vaš poveljnik je?«

»Gospod nadporočnik Pack.«

»Aha, gospoda poznam... Čujte, ljubi prijatelj! Vi ste tak, da bi se vas strela še zadnji trenutek izognila. To je škandal, a vi tega niste krivi. Imate družabno pravico, da zahajate tudi v najboljše lokale, ali takšen niste za nikamor. Izginite za danes, izginite, prosim vas. Drugič bo že bolje. To je škandal.«

Razgled po tisku

Iz lista »Otdžbina« (Beograd): »Kolikokrat smo že povdarili, da Jugoslavija ni mogla priti po tihem in lepem času. Ona se je mogla roditi samo po tako burni dobi, kot je bila svetovna vojna. Toda v kolikor je bila svetovna vojna za Jugoslavijo blagoslov kot pogoj njenega postanka — tako je z druge strani bila vojna po svojih ogromnih pretežkih posledicah v svetu za Jugoslavijo izredno težka preizkušnja. Ako bi jugoslovansko državno uedinjenje tudi prišlo po tihem, mirnem času, bi prineslo s seboj zelo zapletene probleme za naše skupno življenje po tako dolgih vekih razjedinjenosti. Tako je morala naša skupna država reševati ne samo specifično naša vprašanja — temveč tudi ona, katere je odprla svetovna vojna širom vsega sveta.

Mi nismo bili pripravljeni na ta ogromni dogodek. Za nikogar Jugoslavija ni prišla pričakovano. Tudi tisti, ki so si jo iz vse duše želeli, so bili samo romantiki in fantasti. Nihče ni poznal problemov, katere naj bi uedinjenje prineslo s seboj. Zato nam je bilo usojeno, da si pridobimo potrebno usposobljenost v dragi, mučni šoli lastnih napak. Nihče ni mogel doumeti, da obstoja med 1914 in 1924 ne samo kvantitetna (številčna), temveč tudi kvaliteta (kakovostna) razlika in sprememba. Saj se iz naše trinaeststoletne zgodovine razvidi, da obstoja iz petih šestih stoletij suženosti in brezplodnih uporov proti nji, a samo iz ene šestine nekega gradilnega ustvarjanja v svoji lastni državi. Težko smo razumeli, da je naša skupna usoda zadosten dokaz za naše edinstvo iz enostavnega razloga — ker se izven njega ne moremo nadejati dobrega, kar potrjuje vsa naša žalostna preteklost.

Vse to pa ne more razbiti vseh razočaranj in ogorčenja, more in pomanjkanja navdušenja med nami. Rezultat je oslabilen državne avtoritete. Te temne sile delujejo naprej.

Vendar pa noben organizem, od najpreprostejšega do najbolj urejenega, ne more obstojati pod ostrejšimi življenjskimi pogoji brez navdušenja, brez viharnega življenjskega poleta, brez življenjske radosti, brez življenjske volje. Kako naj se temu zakonu upira življenje vsega naroda?

Če pa so vsi dostopi takemu navdušenju in radosti zaprti — ako ni možnosti, da se zlo prepreči in dobro ustvari — tedaj nastane srd rušenja, ki se obrne proti vsemu in vsem brez obzira, brez merila in meje.

Tako delajo čebele, ako ne morejo preprečiti zla v svojem panju. V pijanosti rušenja uničijo svoje satovje, pri čemur jih doleti pogin — kajti z rušenjem so prekršile tudi zakon svojega lastnega življenja.

Torej smo na razpotju. Samo dvoje potov vodi iz današnjega stanja: ali navdušenje za graditev in vstvarjalna radost — ali srd rušenja in uničevalna pijanost. Tretje poti ni. Stare poti so nas

sir 18—20, jajca (kom.) 0.50—0.75, jabolka 4 do 6, suhe češnje 6—10, suhe hruške 4—6, pšenica 160—170, rž 155—165, ječmen 165 do 185, oves 125—135, proso 140—155, koruza 120 do 130, ajda 140, fižol ribničan 2, prepeličar 2.20, drva trda (m³) 90—115, mehka 75, sladko seno 55—70, polsladko 50, kislo 40—50, slama 38—45, čebula 0.75—1, krompir 0.75—1, kislo zelje 3.

Udarim s petami; odpustil me je hudo milostno. Prišedši k mizi, sem videl, da so mi bili kavo odnesli. Z natakarsko bistrovidnostjo so presodili neslavno minljivost mojega obiska v kavarni.

V ponedeljek smo imeli po službi »befel«. Že je poveljnik ukazal razhod, kar se še spomni nečesa. »Enoletniki ostanejo tu,« pravi. Aha, sedaj bo pa nekaj. Vprašal nas je, kdo je bil včeraj v kavarni. Bilo nas je kajpada več. Potem je poizvedoval, kdo je bil tam pri kolodvoru. Se vedno nas je bilo več. A ko je vprašal, kdo je govoril z nekim majorjem, se je vse razpuhnilo in ostal sem sam. Možno me pogleda, gleda in gleda, pa zmaje z glavo in vzkligne: »To je pa res škandal!« Potem nas je zapodil.

Še tisti večer smo dobili lepe, nove sivkaste mundure iz dobrega mirovnega sukna. Dali smo si jih predelati, kar so nekateri bolj surovi izražali tudi s hudo nespodobno besedo. Imeli smo okusne uniforme. V nedeljo sem že zopet bil v kavarni. In moški niso več zmajevali z glavami, ženske niso hihitale, natakariji so se kar smukali okoli mene, a pred majorji sem imel mir. Kajti pohujšanja ni bilo več. Škandala je bilo konec.

V.

KOZEL V VRTU.

Živemu človeku se vse pripeti, mrtvega pa doleti samo še grob. Tej mnogoličnosti vsega mogočega moram pripisati, da sem bil v bolnici dva ali trikrat določen za strogega zaupnika, cenzorja pošte in povrh še za

pripeljale na razpotje. Nazaj ne moremo. Moramo izbirati — toda ne dolgo.

Kdor ne izbere prave poti — je s tem že izbral drugo. Tu abstinenca ne pomaga. Nihče pa naj ne misli, da bi srd rušenja sledila radost graditve, češ, da se ne izgubi preveč, ako se krene po drugi poti. Kajti vsak organizem ne more izdržati srda in dočakati radosti.

Zato pametnjaki tako ne mislijo. Oni izbirajo pot graditve in ustvarjanja. Zato kličejo razkropljeni sili svojega naroda: »Zbor!«

Iz lista »Dom« (Križevci): »Naša kmečka domovina je podobna našemu narodnemu plesu — kolu. V kolu niso ljudje eden pod drugim ali eden na drugem. V kmečki državi in domovini, ki predstavlja naše pravo narodno kolo, so ljudje eden poleg drugega, torej so v resnici ravnopravni. Ljudje se samo lahko držijo za roke, toda krepko so zedinjeni po srcu in po duši. Glavno pa je, da je v kmečkem narodnem kolu kolvodja zdaj ta, zdaj drugi — toda vedno tisti, ki ume boljše voditi kolo.

Ni samo tisti junak, ki zna umreti, temveč tudi tisti, ki zna lomiti kamen, kopati v vinogradu, ploviti po morju, nositi velik tovor na svojih pleh. Nečesa ni bilo med nami, kar poznajo čebele, lastovke, ribe in ovce: one se zbirajo v svoje roje, jate in črede — kmetje pa se niso znali zbrati, ker ni bilo kmečke sloge.

Mi nismo samo stranka, v kateri bi bili samo volilci, mi smo gibanje, v katerem so tudi žene, dekleta, starci in otroci. Naša organizacija je veliko ljudsko gibanje, živi človeški val, nekaj poseben vihar, toda tak, ki ne lomi, temveč čisti zrak in prinaša dež. To je »živ vihar«, ki ima pamet, ki poruši samo tisto, kar je treba porušiti, toda popravlja in gradi tisto, kar mora stati. Ta naš val, to naše gibanje širi vso kulturo človeka in vstvarja politično svobodo. Naše gibanje je velika turbina, preje pa je bil samo velik in lep slap, kateremu so se vsi čudili, od katerega pa ni bilo koristi. Zdaj pa je postal motor, ki bo gnal velike stroje napredka in kulture.«

Stjepan Radić.

Iz lista »Zbor«, (Beograd): »G. dr. D. Popović (univerzitet. profesor) je izjavil, da se starejši želijo približati mladini, toda le-ta da jih izbegava. Rekel je: »Nekoliko stotin dijakov Vojvodincev, ki živijo v Beogradu, je zelo aktivnih na vseh manifestacijah, kjer je kaj zabave, zato pa je tem manj zanimanja za važna kulturna vprašanja.«

To je težka obtožba dijaške mladine. Toda zakaj gospod profesor ni povedal, zakaj današnja mladina izbegava »starejše«, med njimi tudi profesorje? Zakaj se mladina zanima manj za važna kulturna vprašanja (če je to sploh resnično), toda tem več za zabavo? Kaj so za te »starejše«, ki tako tožijo, da se ne morejo »približati« mladini — kaj so zanje »važna« kulturna vprašanja? Nič drugega, kot javno kimanje vsemu in vsakomu, na tihem pa si »samoživ«, napraviš si »hišico«, sedi kot »ekspert« v neki tuji pljačkaški industriji, skrbiš za kariere in druga »kulturna« zavarovanja s pomočjo »etičnih bratov«, da nisi v javnem življenju nikjer aktivno vdeležen, temveč čakaš prekrizanih rok, da »gnila hruška sama pade« itd.

tolmača v prevažnih zadevah, kjer je šlo za svobodo in morda tudi za življenje. Čeprav slabo opisan in zapisan v črne bukve, sem bil vendar vreden, paziti na druge in jih ocenjevati. Nekoliko težko je to pojmiti, ali bilo je tako.

V Sankt Pöltnu, ko sem bil v bolnici že tik pred ozdravljenjem, so mi nekega dne prinesli dopisnico s slovenskim besedilom, ter me povabili v pisarno, da bi jim povedal, kaj je s tistim pisanjem. Preletem sem vrstice in videl, da so vsakdanje reči, ki zanimajo samo pisca in prejemnika. Naslovljena je bila dopisnica na ime nekega dijaka — kako se je pisal, še pomnim — iz Šiške. Tega realca omenjam na drugem mestu zavoljo čudovitega načina, kako je prišel z zdravim ušesom kot neozdravljiv bolnik v bolnico in potem menda iz bolnice domov.

Ko sem pa dobil drugo pošto zanj, sem ga šel takoj iskat v njegovo sobo. Pokazal sem mu pismo in mu ga prečital, predati ga pa seveda nisem smel njemu, ampak oddal sem ga v pisarno. Dečko, ki mi je takoj popolnoma zaupal, mi je povedal, da je bil član društva »Preporod« in da so ga tudi imeli nekaj časa zaprtega. Kaznovan ni bil, pač pa so ga vtaknili v vojaško suknjo. Opozoril sem ga, da pazijo na njegove zveze in na njegovo družbo, ter mislim, da se je dobro držal. Več o njem ne vem. Ni mi znano, kako je danes z njim in je li sploh dočakal željene Jugoslavije.

Služaj črnovojnika Stojkovića, trgovca iz Velike Kikinde ali morda iz Bečkereka, je bil nekoliko resnejši in težji. Tudi on je bil

Skraini čas je, da nepristransko preiščemo, zakaj se starejši ne morejo »približati« mladini. Ko bomo to že vendar enkrat storili, ne bo mladina obtoženec — mladina bo obtoževala naspornost stran, ki se bo znašla tam, kjer ji je pravo mesto — pod valjarjem narodnega in družabnega napredka...»

Iz lista »Budjenje« (Vel. Bečkerek): Borba tistih, ki prihajajo, mora biti energična, žilava, vztrajna in brezkompromisna, ako naj se ljudstvo reši zla.

Posebno borba proti notranjim narodnim sovražnikom mora biti brezkompromisna in odločna. Predstavlja mora vrhunec zavesti o potrebi normalnih odnošajev v narodni skupnosti, o potrebi socialne pravice, uničenja korupcije, »hohštaperije«, intrigantstva, denuncijantstva in vsega, kar škodi ugledu in moralnemu slovesu naroda.

Temeljna in vodilna misel mora biti načelo brzdanja egoističnih teženj pred interesi celote.

V tem znamenju morajo pomagati tisti bodoči, ki prihajajo. Nacija bo triumfirala.

V nasprotnem slučaju bodo ti bodoči ljudje strmoglavili v prepad; zgodovina pa bo vrgla nanje temno senco obsodbe, čim postanejo ljudje preteklosti. Ni težje obsodbe, kot je tista, katero izreče nad kakim narodom njegova lastna zgodovina.

Zato mračnjaki, »hohštaperji«, strahopetci, denuncianti, goljufi in njim podobni ne morejo biti med tistimi, ki prihajajo. Le-ti morajo biti čisti in neomadeževani. Le tedaj bodo dobili zupanje ljudstva. Ako so taki in ako tako pridejo, tedaj: Dobro nam došli!

Iz lista »Budjenje« (Vel. Bečkerek): »Svoji k svojim« pomeni: Podpiranje domače delavnosti, zaposlitev narodne delavne sile, predelava domačih surovin, dviganje solidnosti domačega dela in izdelkov, nakup domačih izdelkov pri narodnih ljudeh, vstvarjanje našega domačega kapitala, pobijanje izkoriščanja po tujcih, uničevanje korupcionističnih elementov, odstranjevanje ovir pri reševanju privatnih in socialnih problemov ali na kratko: preskrba dela in zaslužka sinovom naše zemlje in naroda, ki so to državo vstvarili in ki jo bodo — če bo potrebno — branili; zato potrebujejo: gospodarsko svobodo in resnično, zdravo narodno gospodarstvo.

Mnogi tuji in anacionalni (nenarodni) elementi ali njihovi domači pomagači zlorabljajo našo gostoljubnost, zaposlujejo nepotrebno tujo delavsko moč, kupujejo tuje izdelke in surovine, oškodujejo na razne načine državno blagajno, tihotapijo naš denar v inozemstvo, ne spoštujejo našega jezika in narodnih svetinj, vstvarjajo in izdružujejo največjo korupcijo, slabijo našo delavsko in gospodarsko odpornost.

Vse to moramo z vso odločnostjo odpraviti pod geslom »Svoji k svojim!«

OBVESTILO

Predpustno komedijo trodejanko smo vsem interesentom, ki so se javili uredništvu »Preloma«, razposlali. Vabimo vse tiste odre, ki hočejo svoje občinstvo za pustne dni prijetno presenetiti, naj se priglasiyo. Igra je prirejena nalašč za predpustne dni, ko se grabasti Aleš ženi z lepo Marjanco. Igra je primerna za vsak oder, zanimiva za stare in mlade, ter tudi za otroke primerna.

v bolnici. Nekega dne so mi prinesli trgovsko pismo zanj in pa dolg izpisek iz poslovnih knjig. Mislim, da je bil od banke, s katero je bil mož v zvezi. Stojković je bil hudo sumljiv, da ni patrijot in da drži s Srbi, čemur sem jaz takoj verjel. Posebno zanimivo je, da je imel neke v Karpatih na fronti mlajšega brata praporščaka, ki je bil odlikovan z veliko srebrno medaljo, pa je bil vključ temu tudi zaznamovan.

Tistega Stojkovića sem šel takoj iskat. Našel sem v njegovi sobi nekaj ljudi. Obšel sem vse postelje, kakor bi slučajno koga iskal in sem gledal po imenih nad posteljami. Bilo je nekaj nemških in kako madjarsko vmes. Tu in tam je polegla in postajal kak vojak. Na eni teh postelj pa je sedel dobro opravljen vojak, velik, lep v obraz, temne polti in kakih trideset let star. Čital je knjigo. Pogledam še enkrat na njegovo tablico nad posteljo in listek z imenom in pravim po nemški: »Vi ste Stojković?« »Da, jaz sem.« odgovori počasi po nemški. »Ime mi je znano. Govorite morda hrvatski?« »Da, tudi hrvatski znam. Sploh več jezikov.« To se je godilo še vse po nemški. Ker pa je bila njegova korespondenca srbska, ime pa lepo naše, sem mu tudi jaz povedal, da sem — Hrvat in sem odšel. Ko sem se med podboji vrat nekoliko obrnil, da bi ulovil njegov pogled, sem videl, da so mu oči s čudnim bleskom strmele za menoj. Kratek sestanek dveh neznanih ljudi je bil res čuden. Ničesar mu nisem mogel in smel povedati zavoljo sosedov, vendar sem pa moral ostati toliko časa pri njem, da si me je zapomnil.

ŠE ENKRAT POMENKI

ŽIVLJENJE = 50 PAR.

Istega dne pozno zvečer, ko se je bila zrušila narodna skupščina, je krepek čolnar na Savi v Beogradu opazil, kako se je pogнал v hladne valove te jugoslovanske reke solidno oblečen gospod. Planil je v zeleno tekočino in v brezhibnem crawlu dosegel nesrečnika ter ga kot absolvent reševalnega tečaja kmalu spravil na breg. Vesel svojega človekoljubnega dejanja je ta krepki sin ravnega Srema iztegnil kandidatu smrti pod nos svojo široko dlan. Gospod, od katerega je vse curljalo, mu je položil na dlan kovanec za 50 par.

»Kaj? Le 50 par za življenje?« vpraša začuden rešitelj.

»Ne trudi se, prijatelj. Več nimam, in življenje zdaj tudi ni več vredno, Bil sem narodni poslanec.«

IZ POTRESNE OPAZOVALNICE.

Živimo v dobi potresov. Zemlja preživlja krče. Ob 3. uri popoldne se je porušil novi betonski most v Goričanah — ob 7. uri zvečer istega dne pa se je zrušila istega dne narodna skupščina. Ljudje božji, zidajte trdne zgradbe! S potresi se ne gre šaliti.

ALI ZA RES ALI ZA ŠPAS?

Naši nacionalni in samoslovenski časopisi se »Batjo«. Prirejajo se shodi. Govori se ognjevit besede. Čujejo se prisege, zakletve.

Naši nacionalni in samoslovenski časopisi grme unisono zoper tega preklicanega »Batjo«, ki bo upropastil naše kožarje in čevljarje. Lepo vse to. Ampak — amppak! V inseratnem oddelku — glej jih pajacev, ki se gredo slepe miši, ali ka-li! V inseratnem oddelku »Jutro«, »Slovenec« in celo tako resna »Sodobnost« prinašajo oglase (mastno plačane — mimogrede povedano), čez celo stran in včasih tudi čez pol. Torej, gospoda, kako je to? Za res ali za špas? Sicer pa pardon za radovednost.

ZAKAJ NE BI MOLČALI.

Včasih nam kakšen prijatelj z dežele, ki živi daleč od večjih mest, piše: »Zakaj molčite? Zakaj nam ne javljate, kakšen je položaj?« Prijatelj božji, kaj pa naj ti javljamo? Odpri ušesa! Saj že kamni na cesti kriče in planke žvižgajo!

SODOBNA HIMNA.

Moj znanec, bivši predšestojanuarski poslanec Jurče, ima papagaja. Nedavno grem mimo njegovega okna. Ker je bil sončen dan, je bilo taisto odprto. Papagaj je bil videti izredno dobre volje. Morda je mislil na razkošne tropske gozde, o katerih mu je bila nekoč pravila njegova mati, stara papiga. Žvižgal je na vse pretege. Nehote sem moral prisluhni. Veste, katero je žvižgal? Tisto znano: Mat' fržou prstaulajo, na vojsko se prpraulajo. — Ves začuden vprašam kuharico, ki se je prikazala na oknu, kaj bi to pomenilo.

Zvečer sem tisto dolgo pismo, ki je razpravljalo samo o trgovskih in gospodarskih zadevah, prevedel in tudi izpisek računa sem toliko pregledal, da sem v pisarni izjavil, da je vse v najlepšem redu. Nato pa sem razmišljal, kako bi neznancu, ki se mi je zdel silno resen in miren, dopovedal, naj se pazi. Kočljiva reč; kaj bi pa bilo, ko bi on stopil v pisarno in jih opozoril, kakega človeka imajo za zaupnika? S tem bi mogel zvaliti s sebe precej suma. Dočim mi je mladostni dijak iz Šiške takoj zaupal, sva bila s Stojkovičem vsak zase bolj previdna.

Kakor nalašč sem ga pa že tretji ali četrti dan srečal na cesti na sprehodu. Stopim k njemu. Obstal je kakor vkopan. Rečem mu po naše: »Čujte, ali že imate pismo in izpisek računa! Imel sem ga v cenzuri.« Mož se je molče začudil, kaj bi neki pomenilo, da jaz vem za njegove reči prej nego on. Na kratko sem mu povedal, da ga sumijo in sem mu velel, da me naj sploh ne pozna, ako bi se znala kedaj kje srečati. To ga je na videz nekoliko zmečalo, jaz pa sem ga pustil in sem odšel. Mislim, da sem mu koristil. Morda pa sploh ni bil potreben pomoči, kajti čisto so videli strahove tam, kjer jih ni bilo. Stojkoviča potem nisem več videl. Tudi njegove pošte mi niso več nosili. Kakšna je bila njegova usoda?

Tako je potekal čas. Lepi majski dnevi so bili. Vsak dan smo na vrtu bolnice pričakovali, da napove Italija vojno. Kar nas je bilo naših z juga, smo bili vsi med strahom in upom. Zeleli smo, da bi Avstrija propadla, vendar pa nismo mogli Italiji privoščiti niti

Tovariši bojevniki!

Nikogar ne sovraži naše ljudstvo tako, kot gnusne denuncijante, ovaduhe in intrigante, ki kar mrgolijo v naši dnevni strankarski politiki. Z gnevom, s studom se obrača od njih.

Tovariš bojevniki! Ali si že pomislil na to, da so skoro vse tiste okrožnice s ponarejenimi podpisi ali brez podpisa, katere prejemaš, samo zlonamerni, podli poskusi za razbitje naše fronte poštenjakov? Ali si že pomislil, da so očetje tistih okrožnic ravno tisti ovaduhi, denuncijanti in intriganti, katere iz dna duše sovražiš in zaničuješ?

Tovariš! Ako prejmeš tako okrožnico, vrzi jo v peč, ali pa jo pošli O. I. O. v Ljubljano (pravo addresso menda poznaš!) — kakor hočeš. Naše glasilo je »Prelom« in nobeno drugo, le kar je v njem, to drži. Naša organizacija je »Boj« — le ona izdaja prave okrožnice in prave informacije. Če pa raje veruješ drugim listom, drugim ljudem (ki jih sploh ne poznaš), kot pa svojim tovarišem — srečna ti pot na drugo plat!

Občni zbori in sestanki

Za nedeljo 17. t. m. so napovedani sledeči občni zbori:

SAVINJSKA DOLINA:

ob 8. uri v Gotovljah pri Žaleu v dvorani Malgaj;
ob 10. uri v Petrovčah v dvorani tov. St. Jelovška;
ob 14. uri v Polzeli v gost. Cizaj;
ob 15. uri v Sv. Pavlu pri Preboldu v Društvenem domu;
ob 16. uri v Sv. Petru v Sav. dolini;
ob 19. uri v Žaleu v prostorih tov. Rudolfa Hrovata.

NA DOLENJSKEM:

ob 1/2 8. uri v Tržišču pri Mokronogu;

»Oh, veste, pravi le-ta, odkar se naš gospod pripravljajo, da bodo spet kandidirali, venomer žvižgajo to lepo narodno vižo. Papagaj se pa iz njih norca dela, pa jih oponaša.« Ta preklicani papagaj je pa res tič!

MOČ BESEDE

Bojevniki z dežele nam piše: »Med vašimi 'Pomenki' mi je najbolj ugajal tisti o 'plemenskem narodu', o 'plemenskih domovih' itd. Čeprav sem revež, naročam 'Prelom', nakazujem celoletno naročnino in vam kličem: Fantje, le tako naprej!«

VSE ZA ZLATO IN DINARJE

V žepnem koledarju stranke JNS za l. 1934-35. je nanizanih več lepih in globokih misli posameznih prvakov in suličarjev te stranke. Na primer:

pednja zemlje, ki je naša. Ko smo tako med grmovjem ob zidu ugibali, kedaj bo in kako, se nam je nekega dne približal prileten človek, zapuščen in zanemarjen, da je bil komaj vojaku podoben. Zamišljen nas je poslušal in je molčal; mi pa smo tudi umolknil, ko smo bili že prej pogovor zasuknili na manj nevarne stvari.

Ogovorim ga po slovenski, on pa mi po ukrajinski pove, da je nekoliko razumel našo govorico. Ko nadaljujem z njim besedovanje po ruski, se začudim, kako lepo zna mož velikoruski. Povedal mi je, da je kmetovalec, doma tam blizu Sokala ali ka-li, ob meji. Hitro sem videl, da je mož dokaj izobražen in panslavist. Razložil nam je vso svojo revščino. Zlasti je tožil, da nima nikake zveze z domom, ki je na ruski strani. Izražal je bojazn, da se vojna ne izteče dobro. Ko sem ga vprašal, kaj misli s tem, mi je gajnjen s solzavim glasom zaupal željo, »da bi Bog rešil slovanski rod.« Mož je bil torej ruskega mišljenja.

Takih je bilo v Galiciji precej in sam dunajski parlament je razburjal poslanec Markov, ki je vedno začel svoj govor po ruski. Neznanege panslavista iz Sokala sem posvaril, naj z neznanci nikoli več ne govori tako nepremišljeno. Za ubogega človeka smo zbrali nekaj denarja, da bi imel kaj za tobak ali priboljšek. In potem? Ni bilo menda tri dni, ko so mi veleli, naj se zanimam za tistega človeka, s kom govori in kaj. Vraga, zakaj pa ravno jaz, ki sam nisem čisto nič boljši!

GIBANJE »BOJA«

ob 1/2 8. uri v Brusnicah pri Novem mestu v gostilni tov. Gorenca;
ob 15. uri v Dolenjskih Toplicah v gost. tov. Pečjaka.

NA GORENJSKEM:

ob 15. uri pop. v Breznici pri Žirovnici.

V LJUBLJANSKI OKOLICI:

ob 10. uri dop. na Viču v gost. pri Pavliču poleg viške cerkve;
ob 15. uri pop. v Logu pri Brezovici v Dragomeru št. 19 pri Zanoškarcu.

Na vseh teh zborovanjih bodo poročali delegati O. I. O.

Redni občni zbor krajevnne organizacije »Boja« v Novem mestu se vrši v ponedeljek 18. t. m. ob 20. uri v gostilniških prostorih pri Fabjanu v Novem mestu, Dilančeva ulica.

Naše članstvo odgovarja

Gospod Peršuh Ivo, zasebni uradnik v Ljubljani.

Dolenjski delegati »Boja«, zbrani na sestanku v Trebnjem, smo vzeli v pretres tudi vaše pismo, katerega ste poslali bojevnikiškim skupinam. Pred vsem ugotavljamo, da ste se pričeli v bojevnikiških vrstah nekam bolj pozno udejstvovati. Ko so v prošlem letu nastopili naši tovariši v Unionu, v Mariboru, v Celju in na številnih taborih in zborih širom naše Slovenije, ko so bical in žigosali, ko so zahtevali človečanskih pravic slovenskemu narodu, ko jih je del slovenskega časopisja polival z blatom in gnojnico, ko so stavili mnogi na kocko svojo eksistenco in svoje premoženje, — vas nismo videli zraven, nič nismo slišali o vas. Pa ne da ste tako skromni...? O skromnosti menda ne bo govora, kajti se spominjamo zadnjega delegatskega zbora, ko ste hoteli postaviti svoj veliki lonec kar na sredo bojevnikiškega ognjišča. Ze takrat vam je 135 delegatov — (proti 42) povedalo, da je za takšno mesto treba tudi nekaj zaslug. Ali sedaj te zasluge tako

»Vse morete kupiti na svetu za denar in zlato. Samo svobode ne morete kupiti za denar in bogastvo...«

»Nikomur ne priznavamo pravice do kritike in napadanja, dokler ne pokaže, da zna ustvariti kaj boljšega in koristnejšega...«

Tako torej. Ako spojimo ti dve globoki misli, moramo vprašati:

Na kak način naj nekdo pokaže, da zna ustvariti nekaj boljšega in koristnejšega — ako nima »ne zlata, ne denarja«?

In pa: Kaj naj bo (po mnenju omenjenega strankarskega filozofa) merilo, po katerem naj se ugotovi, ali ima kdo pravico do kritike? Ali sta to merilo zopet samo »denar in zlato«?

(»Zbor«, Beograd.)

nabirate? Dragi gospod bo že menda boljše, da pustite bojevnike popolnoma na miru, kajti ravno vaše pismo jasno pove, da ste še daleč do bojevnikiškega mišljenja. Ako hočete uganjati politiko, prosto vam, toda ne dopuščamo, da bi to delali med bojevnikiškimi vrstami. Zato prosimo osrednji izvršni odbor, da vas čim prej izključi iz bojevnikiških vrst, — ako tega še ni storil — kajti mi v naših vrstah ne maramo politike!

Tak je naš odgovor na vaše pismo.

V Trebnjem, dne 10. februarja 1935.

Delegati »Boja« za Dolenjsko.

Slede podpisi delegatov iz Trebnjega, Novoga mesta, Mirne, Mokronoga, Velike Loke, Sv. Križa pri Litiji, Dobruhi in Tržišča.

Poročila o občnih zborih

VRHNIKA-BEVKE: Krajevni skupini Vrhnik in Bevke sta imeli svoj letni redni občni zbor dne 10. t. m. na Vrhniku. Dvorana v Rokodelskem domu je bila nabito polna, tudi hodnik in stranska soba sta bila zasedena. Ob 2. uri pop. je otvoril občni zbor bevške skupine predsednik tov. J. Terpin. Pozdravil je polnoštevilno zbrani zbor in odposlance sosednjih skupin iz Logatca, Rakeka, Borovnice in Loga, nato pa podal kratko poročilo o delovanju skupine. Tajnik tov. Zakrajšek je podal tajniško poročilo, blagajnik pa blagajniško stanje. Nato je članstvo enoglasno sklenilo, da se skupina »Boja« Bevke združi s skupino na Vrhniku v eno organizacijo tako, da šteje sedaj skupina Vrhnika 260 članov. Nato se je vršil občni zbor vrhniške skupine, ki jo je vodil njen agilni predsednik tov. Jože Kotnik. Vrhniška skupina je z odobravanjem sprejela na znanje, sklep skupine Bevke o združitvi. Po tajniškem in blagajniškem poročilu, so bile volitve upravnega in nadzornega odbora, delegatov in članov razsodišča. Upravni odbor se je sestavil takole: Predsednik: Josip Terpin, Bevke, podpredsednik Josip Kotnik, Vrhnika, tajnik Peter Habič, Vrhnika, blagajnik Janez Cemc, Vrhnika, gospodar Janez Jereb, Vrhnika, arhivar Franc Caserman, Stara Vrhnika, Odborniki: Lovro Kogovšek, Podlipa, Anton Lajovic, Sinja gorica, Janez Jelovšek, Drenovgrič, Pavel Ogrin, Vel. Ligojna, Anton Lenarčič, Blatna Brezovica, Namestniki: Anton Zeleznik, Podlipa, Jakob Mavsar, Vel. Ligojna, Jereb Jože, Stara Vrhnika, Franc Meslak, Verd, Matevž Zitko, Sinja gorica. Nadzorni odbor: Josip Zakrajšek, Blatna Brezovica, Podlipec Franc, Mala Ligojna, Franc Perko, Bevke, Val. Cukala, Vrhnika, Franc Vrhovec, Drenovgrič. Delegati: Pavle Ogrin, Ligojna, Ivan Oblak, Vrhnika, Anton Lenarčič, Blatna Brezovica, Ivan Come, Vrhnika, Jože Jereb, Stara Vrhnika, Franc Furlan, Verd. Razsodišče: Bradeško Franc, Vel. Ligojna, Anton, Zitko Drenovgrič, Jakob Oblak, Vrhnika, Anton Umek, Blatna Brezovica, Janez Kržmanc, Bevke. Kot odposlanec O. I. O. je bil napovedan tov. Stane Vidmar, ki pa je bil žal v poslednjem trenutku zadržan. Zato je poročal in odgovarjal na aktualna vprašanja član O. I. O. tov. Terpin J. iz Bev. K sklepu je pozval zborovalce, da strnejo bojevnikiške svoje vrste v trdno falango za uresničenje načel, ki si jih je »Boj« zapisal na svojo zastavo.

Zgodba o Tatarih, ki bi jih bil moral kot tolmač v taborišču pridobiti za turško vojsko, je važnejša; zato o njej govori posebno poglavje. Še danes čutim zadoščenje, da ona množica ni imela niti enega, ki bi bil zamenjal avstrijsko jetništvo in slabo življenje s turško svobodo in junaško smrtjo za islam.

V taborišču so me nekega dne poklicali, da bi pomagal razvozlati zapleteno zadevo. Od nekd so bili prignali dva mladostna ruska vojaka-dijaka, ki so ju obdolzili, da sta vohuna. Ujeli so ju bili tam pri Zalesčikih čisto na samem v gozdu, ko že več dni ni bilo bojev v tistem kraju. Zadeva je bila vsekakor sumljiva, kajti kaj bi delala tam dva skrita Rusa, ko so se bili vsi drugi iz boja umaknili, ter so zasedli ozemlje Avstrijci? Zmagovalcem, ki so mlada Rusa zajeli, ni šlo v glavo, čemu se skrivata, namesto da bi poskušala priti naprej ali nazaj. Niso vedeli, kaj bi z njima. Kar tako ustreliti se tudi ne da vsakogar; zato hajdi v zaledje. Naj si tam glavo belijo z zadevo.

Nazadnje sva dobila korporala Skretockega in podpraporščaka Ivanova midva s sodnikom-poročnikom v taborišču. Pravila sta nama, da so bili prvotno trije, da so se v metežu odkrhnil od svoje čete, ter se potem ob umiku osamljeni poskrili v gozdu. Tretji je bil znatno ranjen. Zlezli so v neko globel, kjer so čakali dogodkov. Pričakovali so, da ali Rusi zopet pridrve in jih vzamejo s seboj, ali pa da jih zajamejo Avstrijci. Čakali so dan za dnevom rešitve, a v tem je ranjeni tovariš umrl. Oba živa sta ga pustila nepo-

kopaneja v globeli, sama pa sta zlezla višje. Ponoči sta hodila iz gozda na njive po kak sadež, ki sta ga surovega použila. Tako so ju nekoč zasačili Avstrijci in ju prijeli.

Ze takoj tam sta povedala svojo zgodbo, vendar jima nikdo ni verjel. Hudo so ju sumili, da sta vohuna in šlo jima je za kožo. Ker pa sta bila oba Ukrajinka in dijaka, torej burna omladina, je bilo verjetno, da bi znala biti proti Rusom. Zato ni bilo nagne sodbe. Po dolgi odisejadi sta pribredla oba k nam v Harth v taborišče, da bi jima v miru preiskali srce in obisti.

Tu se je motanje znova začelo. Sodniku se je smililo dvoje mladih življenj. Jaz sem najprej z vprašanji, s katerimi sem jima postal odgovor na jezik, ugotovil, da sta oba narodna Ukrajinka, ki jima bi ljubo bilo, da propade Rusija rajši danes nego jutri. Potem pa smo z združenimi močmi dognali, da bi se bila oba takoj udala Avstrijcem, a si nista upala na svetlo, ker sta se bala, da bi zašla med Ruse, katerih sta že davno do grla sita. Inteligentna fanta sta se pri spraševanju dobro držala. Ko je predsedujoči sodnik izjavil, da ne najde nikakega jedra za postopek, sem mladeniča po vojaških običajih opsoval — psovanje je namreč pri vojaštvu dobrota, ki si je smeš vedno v obili meri privoščiti — in ju pogнал. Bila sta rešena. Tako lepo še menda nikdo nikogar ni pozdravljaj, kakor sta onadva mene pozdravljala po vsem tistem.

(Dalje prihodnjaj)

DORNOVA. Naš občni zbor se je vršil v nedeljo 3. febr. v gostilni Slana ob veliki udeležbi članstva. Predsednik tov. Peteršič Jakob je otvoril občni zbor, pozdravil vse navzoče, posebno pa še zastopnika O. I. O. tov. Škrbeca in zastopnika ptujske organizacije tov. Klemenčiča. Orisal je delovanje »Boja« od začetka pa do danes ter ugotovil, da je bil »Boj« tisti, ki je rešil posebno še slovenski narod iz mučnega položaja brezpravnosti in nezakonitosti. Pozval je vse navzoče, da se oklenejo »Boja« z vso vneto, ker mu samo na ta način morejo izkazati svojo zahvalo in priznanje. Sledila so poročila odbornikov, ki so bila vsa soglasno odobrena. Pri volitvah je bila predlagana po tov. Alojzu Peteršiču lista, ki je razširjena na vse vasi v občini, s sledečimi predlaganimi odborniki: predsednik Jakob Peteršič, posestnik, Dornova; podpredsednik Jože Pihlar, posestnik, Velovlak; tajnik Joško Uršič, trgovec, Mezgovci; blagajnik Janko Čuš, pos. sin, in ekonom, Dornova; gospodar Jože Muršič, pos., Borovci; arhivar Franc Čuš, posestnik, Hlapenci; odborniki: Janez Brmež, pos., Pacinje; Rudolf Dokl, posestnik, Borovci; Janez Ficjan, posestnik, Velovlak; Janez Cimerman, pos., Pacinje; Franc Toplak, pos. sin, Dornova; Janez Zagoršek, pos., Zamenci; Vincenc Zlodnjak, pos., Rotman; Franc Čuš, pos., Hlapenci. Namestniki: Franjo Bezjak, pos., Mezgovci; Alojz Družovič, pos., Velovlak; Janez Obrar, pos., Borovci; Jakob Čuš, pos., Dornova. Nadzorni odbor: Franc Janžekovič, pos., Dornova; Franc Cizerl, pos., Velovlak; Franc Žgeč, mehanik, Strejaci. Lista je bila soglasno sprejeta, kakor tudi predlagana spremem-

ba pravil. Nato je povzel besedo zastopnik O. I. O. tov. Škrbec, ki nam je v vehementnem govoru obrazložil današnje stanje »Boja« z ozirom na današnji politični položaj. Vsi navzoči so v največji tišini sledili izvajanjem tov. Škrbeca. Tov. Klemenčič pa nam je sporočil pozdrave ptujske organizacije.

CELJE. Lista odbora krajevnne skupine »Boja« v Celju, izvoljena na rednem občnem zboru imenovane skupine dne 30. jan. 1935. Predsednik: Fazarinc Anton, trgovec; I. podpredsednik Fon Vekoslav, major v pok.; II. podpredsednik Pišek Jože, kmet, Medlog; I. tajnik Čuček Janez, kemik; II. tajnik Vučer Leopold, knjigovodja; I. blagajnik Bitenc Tine, knjigovodja; II. blagajnik Orel Rudolf, major v pok.; gospodar Vodičar Janko, miz. mojster; arhivar Nardin Rihard, trg. posl. Odborniki: Jager Anton, čevljarški mojster, Ostrožno; Dobovičnik Franc, trgovec; dr. Dobovišek Rudolf, odvetnik; Kotnik Bogomil, grafik; dr. Likar Ivan, sodnik u. s. v pok.; Plevčak Jože, čevlj. mojster; Pibrovce Rudolf, trg. posl.; Jelen Franjo, vlakovodja v p., Gaberje. Namestniki: Fister Anton, miz. pomočnik; Kranjc Martin, tov. del., Gaberje; Kovač Maks, kapetan v pok.; Krk Jernej, tov. del., Gaberje; Kranjc Alojz, čevlj. mojster; Gumzelj Jože, sodar; Golob Karl ml.; Brinove Ivan, lesni trg. Nadzorni odbor: mg. ph. Gradišnik Fedor, lekarnar; ing. Knop Vojko, poobl. ing.; Kuhar Anton, zas. uradnik; Golčar Jernej, sodar, Zavodna. Razsodišče: Černelč Oskar, ravnatelj Ban. hran.; Čuk Franjo, trgovec z barvami; Prodan Albert, prokurist; Vebler Aleksander, tajnik gremija: Frölich Ivo.

Bojevniki z dežele govori

»WINDISCHES WINZERVOLK«

JARENINA: Samo en slučaj naj Vam pojasnim, kako se nam tukaj na meji godi. Gotovo Vam je znano, da imajo Nemci iz Avstrije tukaj pri nas mnogo vinogradov. Svoje vino in grozdje izvažajo v Avstrijo, kar je tudi prav, ker je tam manj vina, ga seveda zelo drago prodajajo; to bi še ne bilo nič hudega. Ampak to jim nese, naše delavce imajo skoraj zastoj. Kupujejo si tukaj nova poseda, naši ljudje so do grla zadolženi; kateri imajo še kaj gotovine, je ne dobi, ker jo ima v posojilnici; posojilnica pa mu ne more denarja izplačati, ker ga kmetje ne vračajo, ker nimajo naših pridelkov nobene cene. Zraven smo imeli tri leta zaporedoma točo in davčna oblast nam tudi ne priznava. Če bo to tako naprej šlo, bo naša zemlja tukaj ob meji kmalu nemška lastnina! Kolikor niti preje »südmärkari« pokupili, jo bodo sedaj Avstrijci, kateri nas imenujejo »Windisches Winzervolk«. Ali se ne bi mogla ta kupčija preprečiti vsaj volk? Na primer: En posestnik je zadolžen in bi rad prodal njivo. Njegov сосед, naš domačin bi jo rad kupil, ker je ravno pri njegovi hiši, pa ne dobi iz posojilnice denarja. Za to je zvedel avstrijski Nemec je njivo kupil za Din 6000. Ti ljudje se v pest smejejo nam in naši gospodarski polomiji! Naše ljudstvo se bo trudilo za to tuje tukaj ob meji, kakor tudi v mariborskih tovarnah, če bi pa prišlo do vojne, bodo naši ljudje morali iti prvi, tuji pa se bodo poskrili. Ali morda ni treba tukaj močne fašistične roke — seveda pošteno, ne nasilno, ki bo samo ubogo ljudstvo preganjala? Avstrijski načrt je: do Zidanega mostu mora biti vse njihovo. Če se to po reviziji mej ne posreči, bodo pa zemljo pokupili, tovarne zidali, kjer bodo svoje ljudi v boljših službah zaposlili, naše oblasti pa naj to mirno gledajo. — Bojevniki s severne meje.

PRELOMIMO!

Prav se imenuje naše glasilo in prav so imeli tisti, ki so prvi krenili to pot. Da, prelomiti je treba s preteklostjo in hoditi pot, katero tirja čas od današnje generacije. Če si pogledamo iz oči v oči, vidimo, da smo v tej močni armadi Jugoslovani iz vseh bivših strank, borci za dobrobit naroda in sovražniki vsega, kar bi narodu utegnilo škodovati. Bratska ljubezen, ki nas je tako tesno vezala vseskozi, je danes le še bolj živo vzplamtel. Naš narod je kakor drevo, obrezano na vseh vejah — niti vrhu ni bilo prizanešeno! Ali deblo je zdravo in močno. Korenine čutijo, kaj se je zgodilo; s podvojeno močjo pošiljajo sedaj sok mladikam, katere povsod silijo na dan. Narod je zdrav in močan ter se dobro zaveda, da mu je sveta dolžnost braniti, negovati, in gojiti podedovane svetinje. Suhe veje odpadajo same, ali jih lahen vetrič odkrhne; krepelce, ki ga vrže pastirček ob tako vejo, jo trešči na tla. So pa tudi zajedavci, do katerih more priti le žolna s svojim ostrim kljunom, da reši drevo propada. Mala rana se v drevesu kmalu zaceli. In to naše drevo, ta naš ljubljeni rod, ne pustimo nikdar, da bi ga črvi razjedli, da bi ga zastrupila svetovna pošast!

Borci iz svetovne vojne! Naš rod so invadili, naši bratje so brezposelni in brezdomci, ti invalidi iz svetovne gospodarske krize; ti

sti naši bratje, kateri so bili od zajedalca našega drevesa imenovani protidržavnim, so nam še bolj pri srcu. In naša na prosvetnem in gospodarskem polju tako brezposelna mladina — kdo naj bo nam očetom bolj pri srcu, kakor ona, ki je bodočnost naroda? Za vse to bomo skrbeli in uredili tako, kakor bomo sami želeli, ako bo v nas bratska sloga in nas bo vse poštenost nadvladala.

Kdor pa se trese in boji, da naše silne vrste ne zabredejo v zmote, naj hitro pride k nam svesti in pomagat z besedo in dejanjem! Ni v naših vrstah, bilo in ne bo Efi-jaltov! Zato Slovenec, Srb, Hrvat — pogumno v vrste Borcev za zmago pravice in poštenja in za lepšo bodočnost domovine. — Jeseničan.

V VSAKO SLOVENSKO HISO »PRELOM«!

Bela cerkev. Mnogo je takih članov, ki mislijo, da so le vpisani v društvo borcev, pa je dobro; kar se tiče drugega, pa mislijo, da bo že samoposebi prišlo. Zadnjič sem nekega člana spomnil za članarino, pa mi je odgovoril, da ne plača in naj ga zbrišem. Vidite, tak član je mrtev za društvo. To je ravno tako, kakor če bi človek imel eno roko zdravo, drugo pa mrtvo. Koliko je takih, ki mislijo, da jim bodo bojevniki kar na krožniku prinesli vse pravice, katere pričakujejo za pečko. So pa celo takšni, ki pričakujejo, da jih bodo bojevniki kar z jurji obsuli. Mislijo, da sploh potem ne bo treba več delati, da bodo vse motike in pluge kar lepo kam v kako luknjo zmetali, sami pa lepo križem rok čakali, kdaj bo prišel tisti vlak, ki jim bo pripeljal jurje. Menda ga ni med nami, ki bi si ne želel tega, da pri nas zavladata poštenje in pravica. Toda za to bo treba še zmerom delati. Gorje potem tistem, ki ne bo pošten. — Še nekaj mi je prav na srcu. V vsaki vasi naj bi bilo vsaj nekaj naročnikov »Preloma«. Če ne zmore eden za celo naročnino, naj se pa dva dogovorita, ali pa štirje in bi dali vsak 2 oziroma 1 kovača, pa bi imeli lepo celo leto plačan »Prelom«. Iz »Preloma« bi zvedeli vse, česar ne vedo. Koliko je še takih nevednežev, ki še ne vedo, kaj so bojevniki. Prigodilo se mi je že, ko sem prišel v neko gorsko vas in pričel govoriti o bojevniki, pa so mislili, da morajo biti to kakšni boljševiki. Potem sem jim moral pridigovati kakor misijonar paganom, če sem jim hotel kaj v glavo viliti. Zatorej v vsako hišo »Prelom«, da se bo vsak iz njega učil in spoznal, za kaj se bojevniki borijo. Vsi na delo brez izjeme, če hočemo hitro doseči svoj cilj, vsi pošteno misleči v zbor! Tisti pritlikavci, ki so proti bojevnikom, pa svetujem, da naj bodo kar mirni, ker drugače se bodo še bridko kesali za svoje početje. Toliko za zdaj, če ne bodo ubogali, pa drugič več. — Kmetijski bojevniki J. Bračika.

Merilo za vsako jugoslovansko družabno politiko naj bo podeželje. Tudi največje obogatitve industrije in trgovine ne moremo priznati, ako se s tem moti pravilen razvoj naše vasi. Vsi družabni pojavi se morajo podrediti našemu najvažnejšemu interesu — našemu podeželju.

Igra z ljudstvom je v Jugoslaviji prepovedana!

Dopisi

SODRAŽICA. Dne 2. febr. 1935 popoldne na praznik Svečnice je priredil naš dramski odsek krajevnne organizacije »Boj« v Sodražici v dvorani Kmetijskega društva igro »Stric v Toplicah« pod vodstvom tovariša predsednika dramskega odseka Petriča Jožefa. Tovariši igralci in igralke so vsak svoj vlogi prav dobro podali. Tamburaši godbenega odseka so pod vodstvom tovariša Lovrenčiča Antona ml. med odmorom prav dobro svirali. Predsedništvo in skupni odbor se javno zahvaljuje skupnemu požrtvovalnemu delu, posebno tovarišem iz vasi, ki so prihajali k vajah in se niso strašili ne mraza, ne slabe poti, ne truda. Zahvaljujemo se za obisk vsemu občinstvu, posebno pa iz Ribnice in Sv. Gregorja ter vas vabimo na prihodnjič k udeležbi.

MORAVČE. Kraj. organiz. »Boja« v Moravčah priredi v soboto, dne 16. t. m. ob 8. zvečer ter v nedeljo, dne 17. t. m. ob 3. popoldan Nušič-Govekarjevo komedijo »Narodni poslanec« z izbranimi pevskimi točkami. Režijo vodi tov. Bergant Mavricij. Tovariši, prijatelji ter vsi Moravčani od blizu in daleč, vabimo vas k prireditvi. Prireditve bo v dvorani »Ljudskega doma«. Bližnjo okolico naprošamo, naj poseti predstavo že v soboto zvečer! — Poroči se naš tovariš odbornik Rožič Ivan, pos. iz Sp. Tustanja z gđ. Birk Terezijo iz Sp. Tustanja. Iskreno čestitamo! — Dne 24. februarja t. l. po prvi sv. maši se vrši v dvorani »Ljudskega doma« občni zbor kraj. org. »Boja« v Moravčah, na kar vse tovariše opozarjamo!

SKOCJAN NA DOLENJSKEM. Nekje na Dolenjskem stoji vas po imenu Škocjan. Tudi v tem kraju se je ustanovila lansko leto na praznik Vnebohoda organizacija »Združenje borcev Jugoslavije«. Imamo tudi precej drugih društev in več uradov kakor sedež občine, župni urad, žandarmerijsko postajo, finančno kontrolo in lepo šolo. V tem zakotnem kraju smo živeli prejšnja leta čisto v miru in brez vsakih presenečenj, ali sedaj je nekaj strašnega. Tatvine, vlom, uboji, požigi so na dnevnem redu in se zdi, da je ta naš Škocjan postal jama razbojnikov. Ljudje se plašno povprašujejo, kaj bo, če jim vlomilci in roparji odnese še to malo, kar imajo? Naši škocjanski občani so po večini dobri ljudje in jim te reči ne gredo v glavo. Izgleda tako, da bomo morali sami čuvati svoje domove podnevi in ponoči, kakor takrat, ko so Turki poplavalji naše kraje. V naši dolini in hribih nas stiska huda revščina, da je kar preveč: denarja ni dobiti, izdatki pa so veliki; otroci so nam bosi in na pol oblečeni. Zima jih je stisnila na peč. Pri-nesi nam novo leto boljših in srečnejših dni!

PTUJ. Tudi v Ptuj in okolici je gibanje »Boja« takoj vžgalo mogočen ogenj navdušenja in odločnosti. Pri krajevnih političnih razmerah, ki so potiskale večino ob tla in ko se je mogoče bolj kot kje drugod, zamenjaval golo strankarsko zagrizenost za edino pravo državotvornost, so množice dvignile glavo pri tako odločni borbi »Boja« proti delitvi državljanov v dve vrsti: eno z vsemi pravicami in še več, z zlorabo oblasti — drugo zapostavljano in preganjano.

Prav tako močno je odjeknila odločnost, da ne gre držati križem rok spričo gospodarskega propadanja in osiromašenja kmetijskega stanu in za njim ostalih stanov. Prepričanje večine je, da so dani v naši državi vsi pogoji, da se gospodarsko oddahnemo, treba je le poguma in odločnosti za korenite reforme, za borbo proti vsem zlorabam, za načrtovnost v gospodarstvu.

Ukoreninila se je pa takoj tudi zavest, da se je gospodujoča plast tako prižela na oblast, da je ne bo rada delila z nikomur. Zato delamo na zbiranju vseh dobromislečih v čvrste in udarne vrste, katerim se nič ne bo moglo ustavljati, ko krenejo za svojimi vodniki do ciljev. Organizirani smo že v Ptuj, Dornavi, Grajeni, Sloveniji vasi, Cirkovcih, v več občinah je vse v pripravi.

Da pri svojem delu ne omagamo, da dobimo vedno novih nagibov, poguma, in neomajnosti, skrbimo naše glasilo Prelom, ki ga moramo še bolj razširiti med naše članstvo. Sedaj v začetku leta velja še posebej: Na delo za »Prelom«, ki edini je naše glasilo!

SVETINJE. Tukajšnja občinska uprava je koncem prejš. meseca razdeljevala iz bednostnega fonda nakazano koruzo. Upoštevati so se ubogi brezdomci in viničarji, za delo nezmožni starci nad 60 let — brez ozira na to, ali so člani občine, ali ne. Zato čuti »Boj« potrebo, da izreče svoje priznanje in pohvalo!

Tudi nove ceste se v naši veliki občini tirirajo in delajo čez hribe in doline, kar pa se vrši žal preveč enostransko. Škoda je, da mi »prečani« nimamo kaj ugodnosti in bodo naša usoda menda vedno »blatni klanci...«

Politični obzornik

Doma

ZA BANA DRAVSKE BANOVINE je bil dne 9. februarja imenovan ljubljanski župan g. dr. Din-ko Puc. Naslednjega dne se je novi ban odpeljal v Beograd, kjer je bil zaprižen. V ponedeljek pa je g. dr. Puc že prevzel na banovini posle. Ob prevzemu banskih poslov je dr. Puc razvil pred banskim svetom, ki ravno zaseda, velenimiv program svojega bodočega dela.

Kar čez noč smo se znašli v volilnem boju. V Beograd so se pripeljali z vseh koncev države politiki vseh mogočih bivših in sedanjih smeri ter vso prestolico prepredli z najrazličnejšimi kombinacijami kandidatnih list za majske volitve. Nastala je prava politična borza, na kateri pa je ponudb več kakor povpraševanj in je zaradi tega izbira pestra in cene naravnost skromne. Kombinacije pa se menjajo kakor v najrazburljivejši nogometni tekmi. Toda resen opazovalec se ne more znebiti vtisa, da večina kombinacij pozablja na oni odločilni činitelj, ki se sicer ne udeležuje konferenc in sestankov ter ne mešetarja za poslanske stolčke, ampak zaenkrat potrpežljivo čaka... Ta činitelj so volilci, ljudstvo, ki upravičeno pričakuje in upa, da mu 5. maj ne bo prinesel novega ponižanja in razočaranja.

Po svetu

Bojni pohod nad Abesinijo pripravlja Italija. Mobilizirala je že dve diviziji in ves letnik 1911. Abesinci pa so zbrali na meji 30.000 mož in so odločeni, da ne prepuste niti ped zemlje nasilnim osvajalcem.

Konkordat med Španijo in Vatikanom je gotov in ga bodo te dni podpisali.

Za železnico Št. Janž-Sevnica

Delegati bojevnikiških skupin za Trebnje, Novo mesto, Toplice pri Novem mestu, Št. Peter pri Novem mestu, Dobriče, Mirna, Mokronog, Tržišče na Dolenjskem in Sv. Križ pri Litiji, zbrani na delegatski anketi dne 10. februarja 1935 v Trebnjem apelirajo na visoko kraljevsko vlado in na merodajne oblasti, da prične iz kredita za javna dela v prvem redu graditi podaljšek železniške proge Št. Janž-Sevnica na progi Trebnje—Št. Janž—Sevnica. Graditev proge je bila že uzakonjena, kredit odobren, a se delo iz nerazumljivih razlogov ni pričelo.

RESOLUCIJA:

1. Kot vojaki v rezervi moramo v prvem redu poudariti, da je izgraditev te proge važna in neodložljiva zadeva z ozirom na event. obrambo naše severne meje. Ta razlog je za izgraditev te proge tako važen, da bi morala najti država za to delo denar, pa da izda za delo edini razpoložljivi kredit.

2. V mirnem času je ta progla zelo važna v gospodarskem pogledu, ker nudi najkrajšo zvezo Jesenice, ali Rakek—Ljubljana—Zagreb in dalje na jug naše kraljevine.

3. V sedanjih gospodarskih depresiji, bi bilo z graditvijo pomagano dolenjskemu ljudstvu, katerega danes pritiska kriza na tla, in mu jemlje zadnjo nado na gospodarsko izboljšanje, mnogim jemlje tudi najpotrebnejši kos kruha.

4. Ker smo prepričani, da bo kraljevska vlada uvidela nujno potrebo graditve te proge, stavimo prošnjo, da bo pri gradnji te proge v prvem redu upoštevano domače obrtništvo, in domače delavstvo, ki v svojem brezposelnem stanju najtežje prenaša krizo.

TOVARIŠI DOPISNIKI »PRELOMA«!

Naprošamo vas, da nam pišete, da nam pripovedujete o sebi in o svojem kraju, da opisujete spomine, da nam pošiljate gospodarske članke in vse tisto, kar želite brati v »Prelomu« in za kar veste, da bo zanimalo tudi vaše tovariše v drugih pokrajinah naše zemlje. Pomislite, da berte desetstisoči naših bratov tu in onstran morja našo besedo! Ogibajte se osebnih napadov — to delajo drugi, katere sovražite kot denuncijante in ovaduhe. Mi pa nimamo denarja, ne časa za tožbe. Od dobrega bomo izbrali najboljše za objavo. Če pa nečesa ne bi objavili, nam ne smete zameriti. Zapomnite si, da nobena vaša beseda ni izgubljena, četudi je ne objavimo. Iz vaših spisov čitamo vaše želje in potrebe, iz njih se učimo, kako naj delamo.

Pišite kratko in jedrnat, brez nepotrebnih razvlečenih navlake in pa samo na eno stran lista. Med vrstami in na robu pustite prazen prostor za popravke. Imejte uvidevnost in potrpljenje z nami, podprite nas, ki že drugo leto vršimo težko, neplačano delo za blagor vsega našega ljudstva.

Uredništvo.

»Prelomov« abecednik

Kako bomo 5. maja volili

Kakor smo v zadnjem »Prelomu« poročali, je kraljevsko namestništvo 6. februarja razpustilo narodno skupščino in razpisalo nove volitve za nedeljo 5. maja t. l. To se je zgodilo na podstavi čl. 32 ustave od 3. septembra 1931, ki daje kralju pravico razpustiti narodno skupščino in odrediti nove volitve. Sicer pa bi se morale po čl. 54 ustave itak letos vršiti volitve, ker bi sedanji skupščini 8. oktobra t. l. potekla štiriletna doba, za katero je bila izvoljena.

Volitve se bodo vršile na podlagi volilnega zakona od 10. septembra 1931, ki je bil pozneje že dvakrat bistveno dopolnjen. Zadnja sprememba je prinesla to novost, da ne volimo več samo 305 poslancev, kakor doslej, nego 368, katerim pa je treba pristeti še nosilce kandidatnih list, ki dobe po vsej državi nad 50.000 glasov. Od teh poslancev odpade na dravsko banovino 29, na savsko 75, vrbasko 25, primorsko 24, drinsko 39, zetsko 33, donavsko 52, moravsko 1, področje Beograd-Zemun-Pančevo pa voli 5 poslancev, varždarsko 45; Po banovinah se razdele ti poslanci takole: vsak upravni srez voli 1 poslanca, srez, ki imajo nad 100.000 prebivalcev, pa 2 (v dravski binovini srez Ljubljana-okolica in Maribor-levi breg), Ostanek pripade banovinskemu sedežu (Ljubljana voli 2 poslance).

Dravska banovina je razdeljena na dve volilni okrožji, in sicer ljubljansko in mariborsko. Ljubljansko voli 14 poslancev, mariborsko 15.

Za volitve se vlagajo državne kandidatne liste, ki jih mora podpisati najmanj 30 volilcev iz vsakega upravnega sreza, in sicer najmanj iz polovice skupnega števila vseh srezov v državi. Poleg tega morajo biti ti srez razdeljeni najmanj na dve tretjini (6) banovin. Kandidatna lista mora vsebovati nosilca in kandidate za vsa poslanska mesta, to se pravi najmanj po enega za vsak upravni srez, ki voli 1 poslanca, najmanj po dva za srez, ki volijo 2 poslance itd. V istem upravnem srezu ali drugi volilni edinici pa ima državna kandidatna lista lahko po več kandidatov, ki se vežejo nanjo. Vsi kandidati morajo imeti svoje namestnike. Ena oseba je lahko na isti listi v dveh volilnih edinicah kandidat, v eni namestnik ali pa v eni edinici kandidat, v dveh pa namestnik. Poleg zgoraj navedenega mora vsebovati vsaka državna lista še dva predstavnika (in namestnika), ki prideta v glavni volilni odbor. Državni kandidatni listi mora biti priložena naslednja pismena izjava vsakega kandidata in namestnika: »Podpisani kot nosilec državne kandidatne liste (kot poslanski kandidat ali namestnik) za srez izjavljam, da pristajam na to kandidaturu in se obvezujem, da bom v svojem političnem delu varoval državno celoto in delal za narodno edinstvo in da ne bom pristopil k verskim, plemenskim in pokrajinsko-političnim združenjem.«

Voliti ima pravico vsak moški državljan kraljevine Jugoslavije, ki je dopolnil 21. leto in je vpisan v volilni imenik. Izvzete so osebe, ki so 1. obsojene s pravomočno sodbo na robijo, zatočenje, ali strogi zapor in zapor, daljši od 1 leta, dokler se jim pravica ne vrne; 2. ki so obsojene s pravomočno sodbo na izgubo častnih pravic, dokler traja ta izguba; 3. ki so v konkurzu; 4. ki so pod skrbstvom in 5. ki so obsojene s pravomočno obsodbo na izgubo volilne pravice zaradi volilnih kaznivih dejanj. Volilne pravice tudi nimajo aktivni častniki, podčastniki in vojniki pod zastavo.

Za poslanca narodne skupščine je izvoljen lahko oni, ki ima volilno pravico v smislu gornjega odstavka. Star more biti 30 let in govoriti srbsko, hrvaško ali slovensko. Poslanci ne morejo postati aktivni državni in banovinski uradniki ter državni in banovinski dobavitelji. Župani so lahko izvoljeni za poslance, vendar morajo po izvolitvi odložiti eno ali drugo mesto.

Voli se javno in ustno na voliščih, in sicer po stalnih volilnih imenikih. Volitve vodi državni volilni odbor, v katerem sede predsednika in podpredsednika Narodne skupščine in senata ter visoki sodniki.

Mandate razdeli glavni volilni odbor tako-le: najprej postanejo poslanci nosilci vseh onih kandidatnih list, ki so po vsej državi zbrale nad 50.000 glasov. Nato pride na vrsto ona kandidatna lista, za katero je bilo oddanih največ glasov. Ta lista dobi tri petine poslancev po vseh banovinah in 5 begradskih poslancev. V smislu tega dobi najmočnejša lista v državi v dravski banovini 17 mandator, in sicer v ljubljanskem volilnem okrožju 8, v mariborskem 9. (Možno je tedaj, da neka lista, ki v dravski banovini popolnoma pogori, v državi pa zmaga, dobi v dravski banovini 17 poslancev.) Ti mandati pripadejo v prvi vrsti tistim kandidatom, ki so v posameznih volilnih edinicah zbrali absolutno večino glasov. — Ostali dve petini mandator se razdelita po volilnih okrožjih. Če najmočnejša državna kandidatna lista v dotičnem okrožju ni zbrala absolutne večine glasov, pripada ti dve petini ostalim kandidatnim listam, med katere se razdelita po d'Hontovem načinu. Če pa

najmočnejša državna lista dobi tudi v tem okrožju absolutno večino, pride pri razdelitvi teh dveh petin v poštev tudi ona, in sicer ravno tako, kakor da bi še ne dobila nič. Tudi v tem slučaju se razdele mandati po d'Hontovem sistemu.

ZDRAVSTVO

Medicus:

Zdravilne rastline

Ze v prastarih časih so ljudje iz izkušenj znali, da vsebujejo nekatere rastline zdravilne snovi, ki so jih skušali dobiti iz njih. Zato je že prastara »ljudska veda« poznala vse polno načinov, s katerimi je materi-prirodi skušala izvabiti njeno bogastvo in čudodelno moč, da bi vrnila bolnemu človeštvu izgubljeno zdravje.

Vsakdo gotovo pozna na deželi razne ženice, ki zbirajo vse polno zelišč, o katerih trdijo, da imajo pri gotovih boleznih zdravilni učinek. Češče pa se zgodi, da hočejo nekateri z eno samo rastlino zdraviti vse bolezni, ne da bi jim bil znan učinek te rastline na posamezne organe človeškega telesa. Takšnega univerzalnega zdravila seveda v resnici ni. Tako se zgodi, da vsled neuspehov mnogih začnejo dvomiti o vrednosti zdravilnih rastlin.

Še pred dobrimi 50 leti se je večina vseh zdravil pridobivala iz zdravilnih rastlin. Umetno so sestavljali (v kemičnih tovarnah) le nekatera zdravila. Takrat so seveda morali zbirati zdravilne rastline v velikih množinah in so ta posel opravljali ljudje, ki so bili nalašč za to delo izučeni. Poznali so temeljito posamezne zdravilne rastline in znali, kdaj se mora ta ali ona rastlina trgati in kako se mora sušiti, očistiti tujih primesi (zemlje, prahu, plevela i. dr.) in kako se mora spravljati v zaboje, ko so jih pošiljali trgovcu. V ta namen so bile na deželi posebne organizacije, ki so skrbele za to, da so zbiralci ohranili žetev zdravilnih rastlin v dobrem stanju in da so jo sigurno prodali. Te zadrage so bile udomačene zlasti v Nemčiji in je to organiziranje zbiranje zdravilnih rastlin prinašalo zlasti revnejšemu podeželskemu prebivalstvu znatne dohodke.

Nekako pred in še bolj po vojni pa je moderna kemična industrija ponekod skoraj popolnoma izpodrinila pridobivanje zdravil iz zdravilnih rastlin in je poskušala večji del zdravil sestavljati na umeten način. Samo one zdravilne rastline, brez katerih niti moderna kemična industrija ni mogla ostati, so ohranile svoj sloves in svojo nenadomestljivo vrednost.

Bili so časi — in to velja večinoma še danes — da je zdravnik bil prisiljen predpisati svojim bolnikom, zlasti premožnejšim, le ona zdravila, ki jih je tovarna umetno sestavljala na podlagi kompliciranih kemičnih procesov. Na zdravila, ki so bila pridobljena iz zdravilnih rastlin (drog), se je gledalo celo s prezirom, češ, da so manjvredna. Ščasoma pa se je rodilo spoznanje, da so vsaka umetno sestavljena zdravila zelo draga, včasih celo pretirano draga in da ta zdravila niti nimajo tega učinka, kakor so ga imela zdravila, ki so jih pridobivali iz nabranih zdravilnih rastlin. Pregovor pravi: »Če dva isto storita, to nikoli ni isto«. Primer naj potrdi resničnost tega pregovora. Ako skuhamo ruski čaj in primerjamo z njim raztopino teina ozir. kofeina (bel prašek), ki bi naj bila istovetna ruskemu čaju, bomo takoj opazili, da ima ruski čaj povsem drug okus kot pa raztopina teina (kofeina). Ruski čaj namreč vsebuje poleg teina (kofeina) še vse polno drugih snovi, ki še vse niti dognane niso in ravno te snovi so one, ki dajejo ruskemu čaju oni znani dobri okus. Na tem preprostem primeru vidimo, da mati priroda nudi mnogo več kot pa moderna kemična tovarna. In ravno to, kar nudi priroda več, je ono čudodelno, kar išče človeški rod skozi vsa stoletja.

Podobno je z modernimi zdravili (preparati). Izvleček (ekstrakt), ki ga naredimo iz zdravilne rastline, odgovarja sicer po kemični formuli popolnoma modernemu zdravilu (preparatu), ki je v tovarni umetno sestavljeno, vendar je v učinku obeh znatna razlika. Oni »prirodni« izvleček (ekstrakt) namreč, ki smo ga dobili iz »pristne« zdravilne rastline, deluje na človeško telo učinkovitejše.

Tako je moral ščasoma nastati v vedi velik preobrat. Znanstveniki se polagoma vračajo na stališče, ki ga je veda zavzemala pred dobrimi 50 leti. Zopet se stremi za tem, da se, kolikor je to mogoče, zdravila pridobivajo iz zdravilnih rastlin. V mnogih evropskih državah je že zopet organizirano zbiranje zdravilnih rastlin. Ustanavljajo se zopet posebne zadrage, katerih člani — povečini revnejši sloji — so se posvetili zbiranju zdravilnih rastlin. Preko zime, ko pokriva prirodo sneg in ni nobenega drugega večjega dela, prirejajo te zadrage posebne tečaje, v katerih se zbiralci zdravilnih rastlin poučujejo o vsem, kar je potrebno znati pri zbiranju zdravilnih rastlin:

prirodopis rastlinstva, čas zbiranja, način trgiranja, čiščenje, sušenje, spravljanje in razpošiljanje zdravilnih rastlin. K zbiranju zdravilnih rastlin se pritegujejo zlasti starejši ljudje in večji otroci, ki sicer niso sposobni za težje delo — in takorekoč igrice v prosti naravi zaslužijo znatne vsote. Zadruga ima namen, da svojim članom preskrbi kupca in da pridno zasleduje svetovni trg in povprečevanje po zdravilnih rastlinah. Za zgled nam lahko služi Československa republika, kjer se snuje vse polno takih zadrug, v katerih sodeluje predvsem zdravništvo, lekarništvo, učiteljstvo in duhovništvo. Na ta način dobijo sigurne zaslužke oni, ki jih po krivici nekateri smatrajo kot nepridobitne člane človeške družbe: upokojeanci, slabotnejši, otroci. Vsem tem gibanje v prirodi prinaša novih moči in povrh še gnoten dobiček. To bi bil v današnjih težkih gospodarskih časih nov denarni vir, ki bi ne bil ravno malenkosten. Pomislimo samo, koliko tega bogastva premore že samo Slovenija — in čuditi se moramo, da tega zaklada do sedaj še niti odkrili nismo. Drugod so šli še dalje. Ne zbirajo samo zdravilnih rastlin, ki so zrastle, kakor jim je Bog dal, temveč pričeli so celo umetno gojiti nekatere vrste zdravilnih rastlin, slično kakor n. pr. pri nas v Savinjski dolini umetno gojimo hmelj. To umetno gojenje zdravilnih rastlin zahteva seveda mnogo znanja in izkušenj. V ta namen ni potrebno, da uporabljamo dobro zemljo, temveč večina zdravilnih rastlin se zadovolji z manjvredno, dá, celo z najslabšo zemljo. Marsikdo ima kje kak košček zemlje, ki ga ne bi mogel uporabljati za nobeno žitarico in mu leži neizrabljena. Tako mimogrede bi mu ta neizrabljena ped zemlje prinašala vsaj nekaj dobička, ako bi gojil na njej kakšno vrsto zdravilnih rastlin.

Prihodnjik navedem le nekatere zdravilne rastline, ki jih vsakdo pozna. O ostalih bi se pa moral zbiralec šele poučiti, da bi se natančno spoznal z njimi. Seveda je treba imeti za to precej veselja in se ne sme misliti samo na denarni dobiček. Kdor bi tako sodil, bi si še naprej zapisal smrtno obsodbo, t. j. gnoten in moralen neuspeh.

(Dalje prih.)

Doma in na tujem

V Afriko so konfinirale italijanske oblasti dva goriška Slovenca, in sicer Rudolfa Karla, posestnika iz Lomov pri Črnem vrhu, ki je obsojen na tri leta in pol konfinacije, ter Čuka Antona, posestnika iz Predgriz pri Črnem vrhu, ki je obsojen na tri leta konfinacije. Oba sta poročena in imata številno družino. Čuk pa je poleg tega še vojni invalid, brez desne roke. — Tako poroča »Istra«.

V Beogradu je priredilo delavstvo veliko protestno zborovanje radi zadnje nesreče v premogokopu Srpski Balkan pri Zaječarju. Zborovalci so sprejeli resolucijo, v kateri zahtevajo med drugim tudi, da se rudarjem zagotovi v rovih večja varnost in gotovost pri njihovem težkem delu.

Tujski promet v Ljubljani nazaduje. Lansko leto je obiskalo Ljubljano okrog 55 tisoč tujih ljudi, to je 21.000 manj kakor predlanskim.

Leteča tiskarna. Rusi so pred kratkim dogradili ogromno letalo, ki so ga krstili po svojem velikem pisatelju »Maksim Gorki«. Letalo meri v dolžino 32 in pol m, v širino (krila) 63 metrov, visoko pa je 10,6 m. Opremljeno je z 8 motorji, ki proizvajajo skupno 700 konjskih sil. Letalo tehta 42 ton in doseže brzino 260 kilometrov na uro. — Oprema letala je nenavadno razkošna. 76 ljudi lahko vzame s seboj »Maksim Gorki«. Toda nihče od teh oseb ni mišljen kot potnik. Vseh 76 ljudi pripada moštvu letala, čeprav ima ve-

Mali oglas

Sveže najfinejše norveško ribje olje iz lekarne dr. G. Piccolija v Ljubljani se priporoča bledim in slabotnim osebam.

Barve, lake, firnež in vse v slikarsko in pleskarsko stroko spadajoče predmete nudi najugodnejše in v prvovrstni kvaliteti

»Lustra«, V. Laznik, Ljubljana

Gospodstva cesta 8 (poleg Slamiča), telefon št. 27-53

Člani »Boja« s člansko izkaznico, poseben popust!

F. HRENORIČ

Manufakturna veletrgovina Ljubljana, Tyrševa cesta šte. 28

Telefon 24-04

Objave

Skupina bojnikov Štepanja vas, Hrušica in Bizovik priredi svoj občni zbor dne 17. t. m. ob 3. uri popoldne v gostilni Korbar v Sp. Hrušici.

Petrovč. V nedeljo, dne 17. februarja uprizori družbo »Gospodar« v Petrovčah prekrasno novo igr »Znamenje na Razpotju« ob pol 4. uri popoldne v Jelovškovi dvorani. Nova dramatizacija omenjenega dela obravnava zatajevanje lepe, nedolžne ljubezni, boj ubogega človeka za življenjski obstoj, borba usmiljenja in ljubezni do žene, pokora in plačilo za mladostne grehe. — Vljudno vabimo!

Knjižne družbe in založbe vabimo, da pošiljajo našemu listu svoje knjige in publikacije v oceno. Enako prosimo privatne založnike in avtorje knjig, iger ter ostalih publikacij, da nam pošljejo našemu listu po 1 izvod v recenzijo.

DEŽNIKE NOGAVICE

na drobno in na debelo
kupite najugodnejše
v tovarni

JOSIP VIDMAR

Ljubljana

Pred Škofijo 19
podruž.: Prešernova ul. 20

Beograd

Kralja Milana 13

Zagreb

Jurišičeva ul. 8